

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Juha Peltonen

Koronapandemian vaikutus Suomessa kolmen eri toimialan yrityksiin vuosien 2019–2020 aikana

Opinnäytetyö

Opinnäytetyö

Syksy 2021

SeAMK Kulttuuri- ja liiketalous

Tradenomin tutkinto-ohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Liiketalouden tradenomi

Tekijä: Juha Peltonen

Työn nimi: Koronapandemian vaikutus Suomessa kolmen eri toimialan yritysten omavaraisuuteen vuosien 2019 ja 2020 aikana

Ohjaaja: Henri Teittinen

Vuosi:2021

Sivumäärä:

Liitteiden lukumäärä:

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää koronapandemian vaikutusta suomalaisiin yrityksiin, tutkien kolmen eri toimialan yritysten tuloksen ja omavaraisuusasteen muutosta ensimmäisen vuoden ajalta Suomessa, verrattuna edellisen vuoden lukemiin. Tutkimus tehtiin vertaamalla kolmen toimialan tilinpäätösten omavaraisuusasteen muutosta vuosien 2019 ja 2020 välillä. Tutkittavia yrityksiä otettiin mukaan 9 kappaletta: rakentamisen, päivittäistavaramarkkinoiden ja palvelujen toimialoilta kultakin kolme. Tutkimus keskittyy vuoden 2020 tapahtumien seuraamiseen. Vuoden 2019 tilinpäätöksen aineisto toimii ainoastaan referenssinä.

Toimialat on valittu siten, että niiden liiketoimintoja haittaavissa poikkeuslakien asetuksissa on suuria eroja, koska THL:n ohjeistamat ja Valtioneuvoston toimeenpanemat rajoitteet kohdistuvat vahvimmin palvelualojen työpaikkoihin.

Tutkimuksen teoriaosuudessa käydään läpi vuoden 2020 COVID-19-pandemian vaiheet Suomessa, keskittyen erityisesti Valtioneuvoston tiedotustilaisuuksiin ja THL:n tiedotteisiin. Jälkimmäisistä saadusta datasta pyritään vertaamaan tartuntalukuja niiden sen hetkisiin rajoitteiden tasoihin. Näin pyritään antamaan hyvä tilannekuva yritysten vallitsevasta toimintaympäristöstä. Teoriaosuudessa määritellään myös tutkimukselle olennaiset yritysten tunnusluvut, tärkeimpänä omavaraisuusasteen termi. Tutkimus käyttää mittarina omavaraisuuden muutosta, mutta koska liikevaihdon suuri muutos voi vaikuttaa nopeasti yrityksen vakavaraisuuteen, käydään myös liikevaihdon- ja tuloksen määritelmät läpi.

Työ suoritetaan empiirisellä analyysillä, jossa verrataan yrityksen tunnusluvuista liikevaihdon, tuloksen ja omavaraisuusasteen muutoksia vuosien 2019 ja 2020 tilinpäätöksien välillä. Näin pyritään luomaan vuoden aikana tapahtunut kehityskuva suomalaisille yrityksille vertaamalla tätä dataa sekä Tilastokeskuksen tapahtuneihin lukuihin että Valtioneuvoston ennusteisiin.

¹ Asiasanat: COVID-19, omavaraisuusaste, yritystuki

Thesis abstract

Degree programme: Bachelor of Business Administration

Author: Juha Peltonen

Title of thesis: The effects of COVID-19 pandemic in the equity ratio of three different industries in Finland between the years 2019 and 2020.

Supervisor(s): Henri Teittinen

Year: 2021

Number of pages:

Number of appendices:

The purpose of this thesis is to find out the effects of COVID-19 pandemic on Finnish companies by analyzing changes of equity ratio in three Finnish industries, caused by COVID-19 pandemic, between the years 2019 and 2020. The equity ratio was compared within three different target companies of three different industries, gathered from their financial statements. There are nine different target companies, three from each field of industry: construction, grocery retail and service industry. The thesis focuses on the financial events of the year 2020, the data from year 2019 is only for reference.

There was a pre-thesis assumption, that the industries of construction and grocery retail would suffer far less from the pandemic than the service industry. The industries were chosen by generalizing knowingly because the restrictions endorsed by Finnish Institute of Health and Welfare (THL) and given by the Finnish Government, were allegedly going to be most harmful to the service industry.

The theory part covers the phases of COVID-19 pandemic in Finland, focusing especially on public briefings and press conferences given by the Finnish Government and THL. The data gotten from THL briefings is used to compare the number of infected people and the level of Government restrictions. By this thesis is attempting to give a situational picture of the conditions the companies are operating in. The theory part also defines the financial terms essential to the thesis, the equity ratio being the most important one. The thesis uses the change in equity ratio as a key measure, but because the changes in turnover and result do make a significant impact on the financial solidity, they are also being defined. The thesis uses empiric research method, comparing changes in company turnover, result and equity ratio between the 2019 and 2020 balance sheets. From these results, the thesis attempts to create an annual picture of economic development within Finnish companies, comparing them to results given by Finnish statistic officials.

¹ Keywords: COVID-19, equity ratio, government support measures

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	1
Thesis abstract	2
SISÄLTÖ	3
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo	5
1 JOHDANTO	8
2 COVID-19	10
2.1 COVID-19 Suomessa	10
2.2 COVID-19 ja liike-elämä	12
2.3 COVID-19: rajoitukset ja tukitoimet Suomessa alkaen 3/2020	16
2.3.1 Huhtikuu: Yritystuet ja Valtioneuvoston ennuste	17
2.3.2 Toukokuu 2020: Rajoitusten lievittämistä tartuntojen vähennyttä	18
2.3.3 Kesä- ja heinäkuu 2020	19
2.3.4 Koronatilanne loppuvuodesta 2020	21
2.4 Kustannustuki	22
2.5 Business Finland	24
2.6 ELY-keskusten kautta haettava rahoitus	25
2.7 Ravintola-alalle suunnattu valtiontuki	27
2.8 Finnvera	28
2.9 Yksinyrittäjien tuki	30
3 YRITYKSEN TILINPÄÄTÖS JA TALOUDELLISET TUNNUSLUVUT	32
3.1 Liikevaihto ja tilikauden tulos	33
3.2 Vakavaraisuus ja omavaraisuusaste	33
3.3 Yhtiön varojen väheneminen ja omavaraisuusasteen heikkeneminen	35
4 TOIMIALAT JA KOHDEYRITYKSET	37
4.1 RAKENTAMINEN	38
4.1.1 Lehto Group Oy	39
4.1.2 YIT Oyj	40
4.1.3 Destia Oyj	40

4.2	PÄIVITTÄISTAVARAMARKKINAT.....	41
4.2.1	Kesko-konserni	42
4.2.2	Katri Antell Oy	42
4.2.3	Burger-In Oy	43
4.3	PALVELUALA	44
4.3.1	Wolt.....	44
4.3.2	Lataamo Group Oy	45
4.3.3	Lakeus Tilitoimisto Oy.....	46
5	TULOKSET	47
5.1	Liikevaihto ja liiketulos 2019 ja 2020	49
5.1.1	Rakentaminen.....	49
5.1.2	Päivittäistavaramarkkinat	51
5.1.3	Palveluala	53
5.2	Omavaraisuusaste 2019 ja 2020.....	55
5.2.1	Omavaraisuusasteen muutos – rakentaminen.....	57
5.2.2	Omavaraisuusasteen muutos – päivittäistavaramarkkinat	58
5.2.3	Omavaraisuusasteen heikkeneminen – palveluala	59
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	61
7	LÄHTEET	63

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo

Kuva 1 Mistä yritys voi hakea rahoitusta koronavirustilanteessa?	22
Kuva 2 ELY-keskusten alueet kartalla	25
Kuvio 1 Mihin yrityksiin koronakriisi on osunut pahimmin? Tilanne 9.4.....	13
Kuvio 2 Yrittäjät ja julkinen sektori koronakriisissä.....	14
Kuvio 3 Kuluttajien luottamus talouteen	15
Kuvio 4 Tilastokeskus, kuluttajien luottamus.....	15
Kuvio 5. Suomessa todetut COVID-19 tapaukset	18
Kuvio 6. A comparison of COVID-19 epidemiological indicators in Sweden, Norway, Denmark, and Finland.....	19
Kuvio 7. Hybridistrategian seuranta - tilannearvioraportti 22.7.....	20
Kuvio 8. Hybridistrategian seuranta - tilannearvioraportti 19.8.2020.....	21
Kuvio 9. Tilastoja: Kustannustuki	23
Kuvio 10. Tilastoja: Kustannustuki	24
Kuvio 11 Päivittäistavaramarkkinat Suomessa	38
Kuvio 12 Toimipaikkojen tuotannon bruttoarvo supistui vuonna 2020.	47
Kuvio 13. Liikevaihdon vuosimuutos vähittäiskaupan joillakin toimialoilla.....	52
Kuvio 14. Keskon päivittäistavarakaupan liikevaihto ja koko konsernin tilikauden tulos 2019 ja 2020.	53
Kuvio 15 Päivittäistavaramarkkinat muut yritykset liikevaihto ja tilikauden tulos 2019 ja 2020.....	53

Kuvio 16. Palvelualan yritysten liikevaihto ja tilikauden tulos 2019 ja 2020.	54
Kuvio 17. Wolt Enterprises Oyj liikevaihto ja tilikauden tulos 2019 ja 2019.....	55
Kuvio 18. Rakentamisen omavaraisuusaste 2019 ja 2020.	57
Kuvio 19. Päivittäistavaramarkkinoiden omavaraisuusaste 2019 ja 2020.....	59
Kuvio 20. Palvelualan yritysten omavaraisuusaste 2019 ja 2020.	60
Taulukko 1 Huolestuttavimmat virusmuunnokset.....	12
Taulukko 2 Tilastoja: kustannustuki	23
Taulukko 3 Innovaatorahoituksen jakautuma vuosilta 2010–2020	24
Taulukko 4 ELY-keskusten rahoitusmenettelyt yrityksille koronaviruksen aiheuttamassa poikkeustilanteessa	27
Taulukko 5. Finnvera-konsernin toimintakertomus ja tilinpäätös – Avainluvut	30
Taulukko 6 Uusi Talouselämä 500 -selvitys on ilmestynyt: Yrityslista ja tunnusluvut löytyvät täältä.....	37
Taulukko 7. Destian tilinpäätös ja vuosikertomus vuodelta 2020 julkaistu	41
Taulukko 8. Taloussanomien Yritystiedot	43
Taulukko 9. Tilikauden tulos	44
Taulukko 10 FT1000 - Europe's Fastest Growing Companies 2020 Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
Taulukko 11 Lakeus Tilitoimisto Oy, Taloustiedot.. Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
Taulukko 12. Toimialojen omavaraisuusasteen muutokset 2019 ja 2020.....	56
Taulukko 13. Päivittäistavaramarkkinat: Rajoitusten ja omavaraisuusmuutoksen suhde. .	59

1 JOHDANTO

Suomeen maaliskuussa vuonna 2020 levinnyt koronavirus (COVID-19) johti vaarallisuudellaan ja arvaamattomuudellaan ennennäkemättömään kriisiin. Valtioneuvosto joutui nopeasti toimiin, jotka rajoittivat yksityishenkilöiden ja ennen kaikkea yritysten toimintavapauksia. Rajoitusten vaihdellessa kokoontumissuosituksista aina yritysten liikkeiden ovien sulkemiseen, oli selvää, että jotkin liiketoiminnan alat tulisivat taloudellisesti kärsimään.

Yrityksen vakavaraisuus, eli se, miten vahvalla pohjalla yrityksen rahoitusrakenne on, parantaa yrityksen selviytymismahdollisuuksia, jos liiketoimintaa rajoitetaan ulkopuolisilla tekijöillä. Tämän muutos näkyy yrityksen tilinpäätöksessä omavaraisuusasteen tunnusluvun putoamisella. Kannattavuuden heikkeneminen on ensimmäinen tekijä, joka vaikuttaa omavaraisuusasteeseen suoraan tilinpäätöksen tuloslaskelman puolelta. Sen lisäksi yritys voi joutua ottamaan lisää velkaa sinnitellessään rajoitusten kanssa, jolloin omavaraisuus vähenee ennestään.

Tämä opinnäytetyö pyrkii vertailemaan Suomessa toimivien eri toimialojen yritysten vuosien 2019 ja 2020 välisiä muutoksia, käyttäen mittarina vakavaraisuutta ja liiketulosta mittaavia tunnuslukuja. Pääomarakenteen äkillistä muutosta tutkimalla pystytään havainnoimaan, mitkä toimialat ovat menettäneet ensimmäisenä koronavuonna eniten rahoituspuskuriaan. Yrityksiä valitaan yhdeksän, kolme jokaiselta kolmelta toimialalta: rakentaminen, päivittäistavaramarkkinat ja palveluala. Työn tutkimusongelmana on koronapandemian vaikutusten selvittäminen yrityksiin, tarkastelemalla niiden lyhyen aikavälin omavaraisuusasteen, liikevaihdon ja tilikauden tuloksen muutoksia.

Opinnäytetyön teoriaosuus muodostuu määrittelyosioista, historiaosioista ja valtion tukitoimien läpikäymisestä. Ensin mainitussa selvitetään, mikä COVID-19 on, sekä määritellään työn kannalta merkittävimmät talouden tunnusluvut. Historiaosiossa käydään läpi Suomen COVID-19-pandemian vaiheet vuodelta 2020 ja listataan valtioneuvoston liike-elämälle asettamia rajoituksia. Viimeiseksi listataan valtion ne tukitoimet, jotka olivat yrittäjien haettavissa.

Empiirisen tutkimuksen aineisto kerätään talouslukujen osalta kohdeyritysten tilinpäätöksistä. Taseen puolelta tutkitaan omavaraisuusasteen muutosta ja tuloslaskelman puolelta liiketuloksen muutosta.

Aineistot tukitoimista löytyvät Valtioneuvoston, Valtiokonttorin ja niiden alla toimivien rahoituslaitosten sivuilta. Tällä datalla työ pyrkii selvittämään, miten rajoitukset lopulta vaikuttivat kuhunkin toimialaan. Itse analyysissä ei käytetä perinteistä toimiala-analyysia. Tutkimuksen kohteena on vuotuinen muutos Suomessa, eikä toimialojen sisäinen vertailu. Lisäksi kaikki kohdeyritykset eivät ole pörssiyrityksiä, joten kvartaalien tietoja ei ole saatavilla. Vertailut tehdään täten toimialojen kohdeyritysten tulosprosenttien ja vakavaraisuuden muutoksen pohjalta kahden vuoden ajalta siten, että haetaan kohdeyritysten muutoskeskiarvot kolmesta taloudellisesta tunnusluvusta. Näitä ovat siis liikevaihto, tilikauden tulos ja omavaraisuusaste. Muutoksia verrataan lopuksi Tilastokeskuksen julkaisemaan tuotannon bruttoarvon vuosikehitykseen vuosien 2019 ja 2020 välillä (Tilastokeskus, 2020), sekä Valtioneuvoston huhtikuussa 2020 julkaisemaan ennusteeseen (Valtiovarainministeriö, 2020).

Lopun pohdintaosuudessa mietitään, millaiset tulevaisuudennäkymät eri toimialojen yrityksille jäivät vuoden 2020 jälkeen. Lisäksi pyritään tuloksen pohjalta miettimään, olivatko tukitoimet riittäviä ja oliko ne kohdistettu oikein. Vastaavan kriisin ennakointia käydään läpi, sillä koronaviruksen olemassaolo ja Kiinan sulkutoimet Wuhanissa, olivat hyvin tiedossa jo vuoden 2019 puolella. Työ pyrkii kuitenkin olematta ottamaan kantaa rajoitusten sisältöön. Pienen yritysotannon vuoksi suuria yleistyksiä ei tehdä, vaan pyritään luomaan eri toimialojen taloudellinen ajankuva tunnusluvuista saadun datan perusteella.

2 COVID-19

Koronavirus eli COVID-19, josta käytetään myös termejä CoV ja Coronaviridae, on nisäkkäisiin ja lintuihin tarttuva virus. Sen oireet vaihtelevat lievistä flunssan oireista vakaviin akuutteihin hengitystieinfektioihin (Calleja, 2020, s. 19). Viruksen alkuperä kartoitettiin joulukuussa 2019 Kiinaan Wuhanin kaupunkiin ja Maailman terveysjärjestö WHO aloitti torjuntatoimet alueella vuoden 2019 viimeisenä päivänä (WHO, 2020). COVID-19 levisi alueelta kuitenkin vastatoimista huolimatta ja aiheutti lopulta maailmanlaajuisen pandemian.

Erittäin herkästi leviävästä viruksesta tiedettiin hyvin vähän ja Kiinan ulkopuolella oltiin enimmäkseen sen omien tiedotusvälineiden kertoman varassa (A Review of Coronavirus Disease, 2020). Virus levisi Kiinan aloittamista sulkutoimista ja matkustusrajoituksista huolimatta väistämättä Eurooppaan ja Suomen ensimmäinen tapaus julkistettiin 4.2.2020 (YLE, 2020). Suomen hallitus piti koronaviruksen tiimoilta ensimmäisen tiedotustilaisuuden 27.2.2020, jossa luvattiin valtion olevan tilanteen pahentuessa varautunut lisäbudjetteihin ja rajoitustoimiin (Valtioneuvosto, 2020). Lisäksi Valtioneuvosto perusti COVID-19-koordinaatioryhmän koostuen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen yhdestä asiantuntijasta ja kuuden eri ministeriön kansliapäälliköstä.

2.1 COVID-19 Suomessa

Koronaviruksen ensimmäiset vaikutukset Suomessa siis saatiin jo helmikuussa. Päivämäärällä 11.3.2020 Maailman terveysjärjestö WHO julisti virusepidemian pandemiaksi (World Health Organization, 2020). Tämän julistuksen jälkeen Suomessa, kuten monessa muussakin maassa, alettiin toimeenpanna ennennäkemättömiä rajoitustoimia kokoontumisiin. Hallitus totesi maan olevan poikkeustilassa 16.3.2020, ja eduskunnan vahvistettua sen kaksi päivää myöhemmin, Suomi siirtyi virallisesti pandemia-aikaan (Valtioneuvosto, 2020). Hallitus muokkasi koronakevään jälkeen valmiuslakia ja tartuntatautilakia useampaan kertaan. Suuret rajoitukset, lisäbudjetit, valtion rajojen ja koulujen sulkemiset seurasivat nopeasti toisiaan.

Lainsäädännöllisiä toimia tarvittiin, mutta tästä huolimatta monet pandemiaa ehkäisevät toimet Suomessa olivat suosituksia ja ohjeistuksia hygieniaan, ulkona liikkumiseen ja etätöihin (Valtioneuvosto, 2021). Valtioneuvoston sivulla kykeni seuramaan ohjeiden ja rajoitusten voimassaoloa. Kaikki koulut siirtyivät poikkeusolojen perusteella etäopetukseen. Toukokuussa 2020 tuli voimaan ensimmäinen eduskunnan hyväksymä muutos tartuntatautilakiin, joilla rajoitettiin ravintola- ja anniskelutoimintaa (Tartuntatautilaki 400/2020, 58 §). Tätä ennen Suomessa oli otettu poikkeustilan julistamisen aikaan valmiuslait käyttöön (Valmiuslaki 1552/2011).

Vahvojen rajoitustoimien jälkeen koronaviruspandemia helpotti Suomessa jo huhtikuun aikana. Sosiaali- ja terveysministeriön 22.4. julkaiseman tiedotteen mukaan Suomen terveydenhuollon kuormitus oli pysynyt toivotulla, ennusteiden mukaisella tasolla. Näin ensimmäiset jo säädettyjen rajoitusten purkamiset tulivat ajankohtaisiksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2020). Tarkoituksena oli kuitenkin höllentää rajoituksia asteittain. Epidemia pysyi Suomessa rauhallisena koko kesän ja vielä syyskuussa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos julkaisi rauhallisesta koronatilanteesta kertovan tiedotteen (THL, 2020).

Syksyllä 2020 alkoivat ensimmäiset uutiset muuntuneesta viruksesta. Viruksille on luonteenomaista niiden muuntuminen, joten terveydenhoidon ammattilaisille virusmuunnokset tuskin tulivat yllätyksenä. Intiasta lähtenyt deltavariantti ja mediassa kutsumanimen ”brittivarientti” saanut alfamuunnos ilmestyivät maailmalla syksyllä 2020. Suomessa Lääkärilehti uutisoi brittimuunnoksen seulonnasta vasta 18.1.2021 (Lääkärilehti, 2021). Alla oleva THL:n julkaisema taulukko listaa vaarallisimmiksi luetut virusmuunnokset:

Taulukko 1. Huolestuttavimmat virusmuunnokset (THL, 2021).

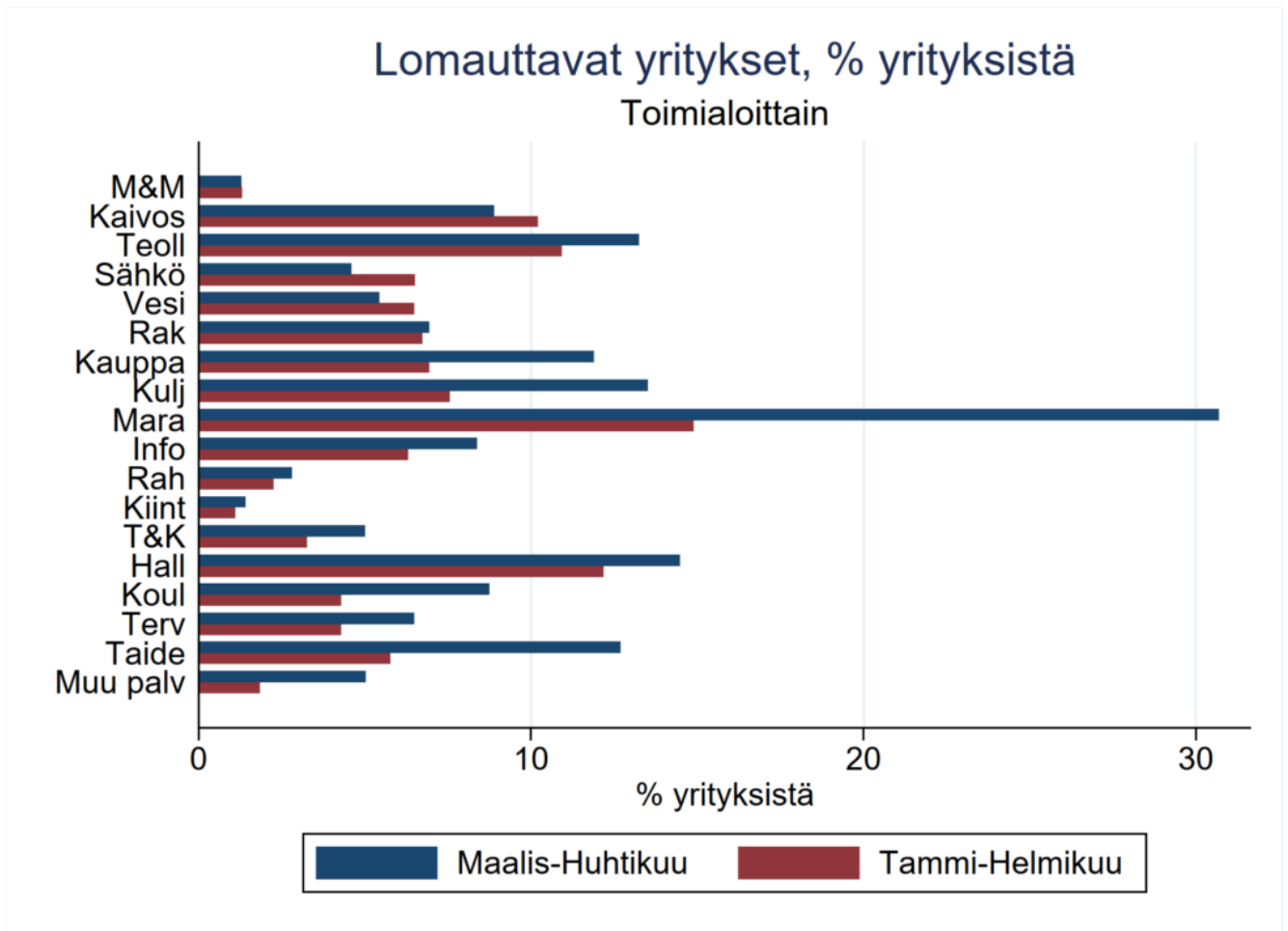
Huolestuttavat virusmuunnokset

Muunnos	Vaihtoehtoiset nimet	Ensimmäiset havainnot	Tunnusomaiset mutaatiot S-geenissä
Alfa	B.1.1.7 ja B.1.1.7 + E484K, 20I/501Y.V1	UK 09/2020	H69/V70, 144, (E484K), N501Y, A570D, D614G, P681H, T716I, S982A, D1118H
Beeta	B.1.351, 20H/501Y.V2	Etelä-Afrikka 08/2020	D80A, D215G, L241/A242/L243, K417N, E484K, N501Y, D614G, A701V
Gamma	B.1.1.28.1, P1, 20J/501Y.V3	Japani ja Brasilia 12/2020	L18F, T20N, P26S, D138Y, R190S, K417T, E484K, N501Y, D614G H655Y, T1027I, V1176F
Delta	B.1.617.2	Intia 10/2020	T19R, G142D, del157/158, L452R, T478K, D614G, P681R, D950N
Omikron	B.1.1.529	Etelä-Afrikka, Botswana, Hongkong	A67V, Δ69-70, T95I, G142D, Δ143-145, Δ211, L212I, ins214EPE, G339D, S371L, S373P, S375F, K417N, N440K, G446S, S477N, T478K, E484A, Q493K, G496S, Q498R, N501Y, Y505H, T547K, D614G, H655Y, N679K, P681H, N764K, D796Y, N856K, Q954H, N969K, L981F

2.2 COVID-19 ja liike-elämä

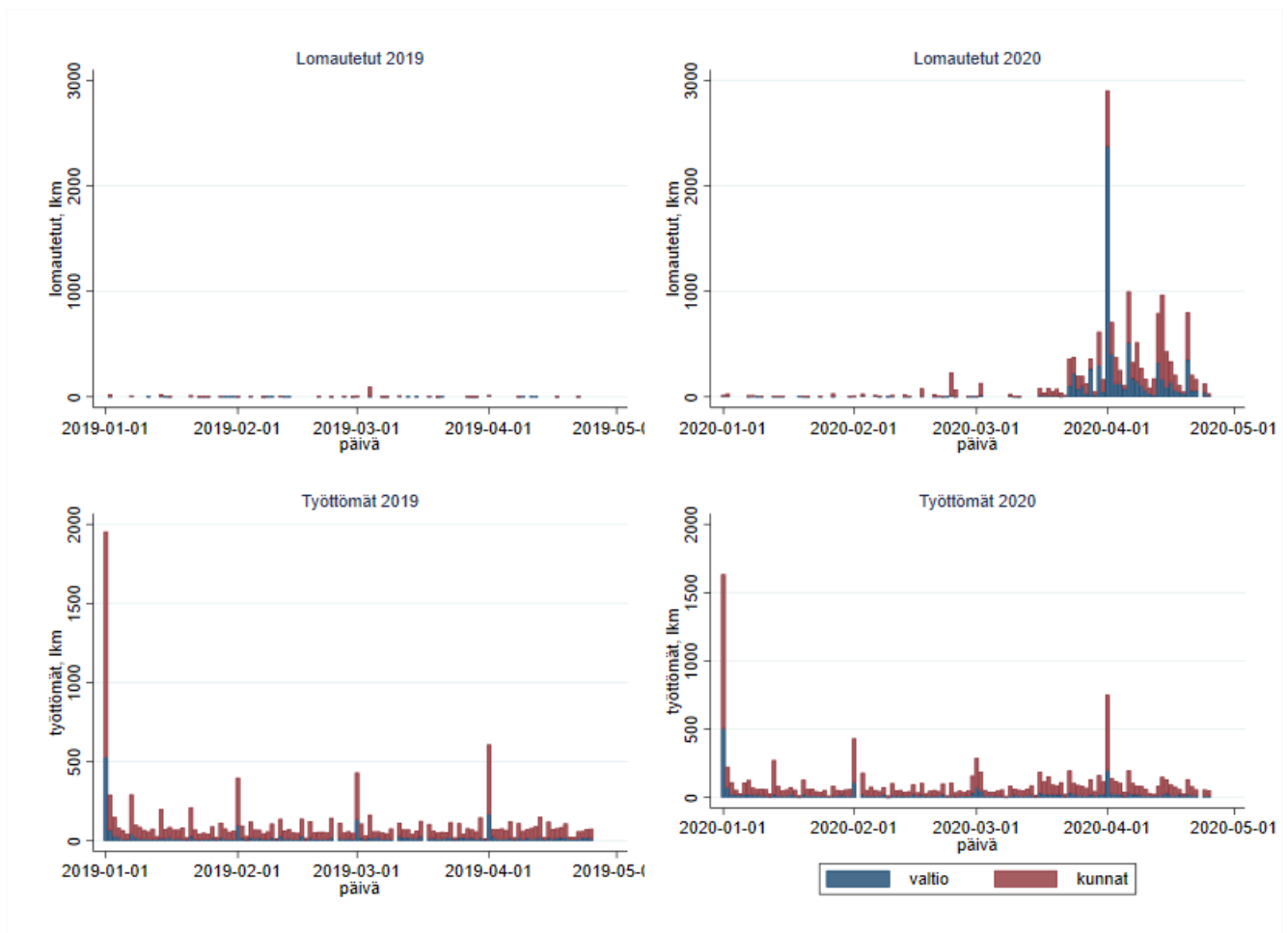
Tässä yhteiskunnan kuoreen vetäytymisessä yritykset jäivät epävarmuuden tilaan. Varsinkin matkailu- ja ravitsemisalalle pelättiin konkurssiaaltoa, mikäli rajoitustoimet jatkuisivat pitkään. Helsingin taloustieteen huippuyksikkö Helsinki Graduate School of Economics (jatkossa GSE) (2020) alkoi julkaista 14.4. alkaen talousseurantaa koronaviruksen tiimoilta. Tilannehuoneeksi nimetyn yksikön tavoitteena on toimittaa päätöksentekoa helpottavaa, reaaliaikaista dataa ministeriöille ja muille julkisille laitoksille koronakriisin aikana. Tilannehuone esitti pandemian alkuvaiheessa kolme skenaariota: Ensimmäisessä rajoituksista luovutaan alkukesään 2020 mennessä. Toisessa vahvoja rajoitustoimia tarvitaan syksyyn 2020 asti ja talous palautui normaalitilaan vasta vuoden 2021 puolella. Kolmannessa vahvoja rajoitustoimia tarvittaisiin ainakin vuoden 2020 loppuun asti ja talous ei palautuisi normaalitilaan moneen vuoteen (mt.).

Tilannehuoneen ensimmäisiä tuotoksia oli toimialakohtainen taulukko (kuvio1) lomautuksista, jotka antoivat heti suuntaa siitä, mitkä alat tulisivat kärsimään pandemiasta pahiten.

Kuvio 1. Mihin yrityksiin koronakriisi on osunut pahimmin? Tilanne 9.4.2020 (Helsinki GSE, 2020).

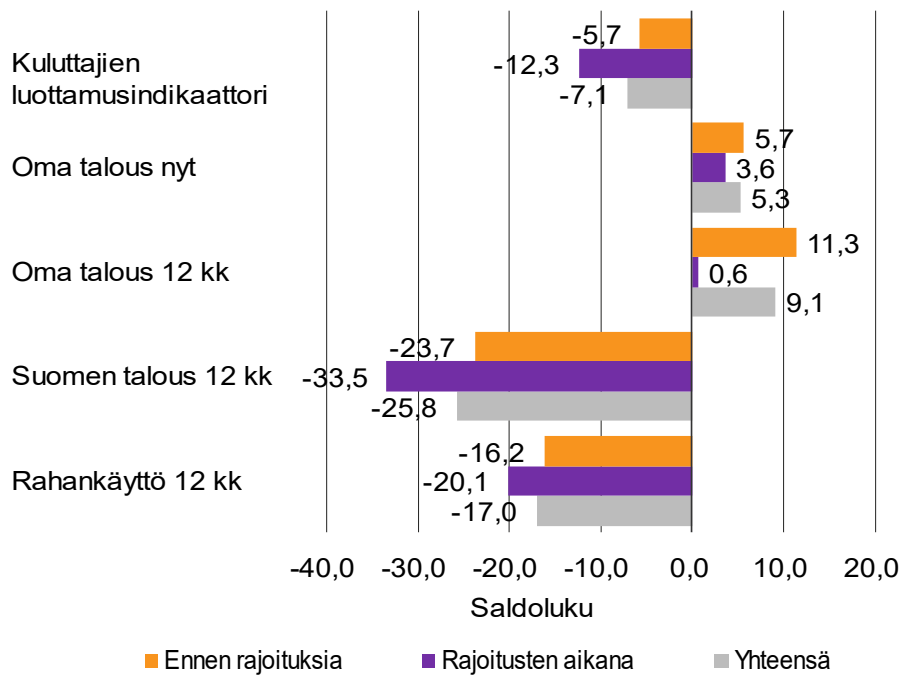
Lähes kaikilla toimialoilla lomautusten määrä kasvoi. Matkailu- ja ravintola-ala siirtyi lomautuksissa maalis-huhtikuussa prosenttisyksiköillä luettaen omille luvuilleen, yli 30 % yrityksistä oli lomauttamassa työntekijöitään. Myös julkinen sektori turvautui lomautuksiin pandemian alkuvaiheessa. Valtion lomautustoimet olivat verrattain merkittäviä, koska GSE:n mukaan (2020) edellisenä vuonna julkisella sektorilla lomautuksia tapahtui häviävän pieni määrä. Alla olevasta kuvioista nähdään selkeä muutos lomautustarpeen määrässä julkisella sektorilla:

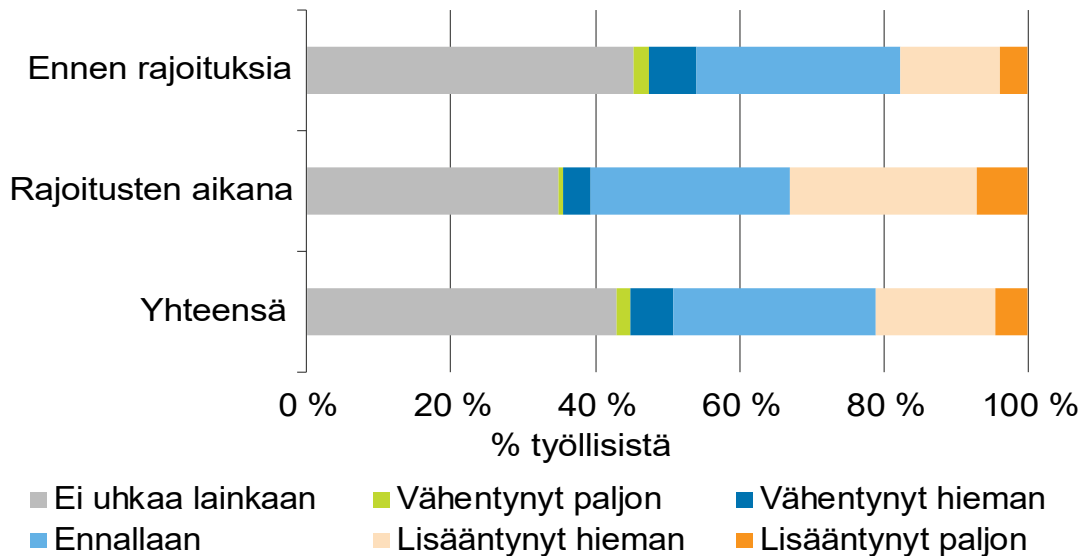
Kuvio 2. Yrittäjät ja julkinen sektori koronakriisissä (Helsinki GSE, 2020).

Valtioneuvoston työ- ja elinkeinoministeriö julkaisi myös sivuillaan toimintaohjeen yrityksille, jota päivitetään vielä nykyäänkin (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020). Sivun kautta yrittäjä voi hakea lainoja, takauksia, tukia ja työttömyyskorvauksia koronapandemian aiheuttamien taloudellisten tappioiden keventämiseksi.

Yritysten epävarmojen tulevaisuudennäkymien kestästä ei ollut pandemian alkuvaiheessa mitään tietoa. Se oli kuitenkin Tilastokeskuksen maaliskuussa teettämän kyselyn (Tilastokeskus, 2020) mukaan selvää, että kuluttajien luottamus tulevaisuuden taloustilanteeseen oli heikentynyt vain kolmessa viikossa. Alla olevissa kuvioissa näkyy luottamuksen heikkeneminen omaan henkilökohtaiseen, sekä Suomen kansantalouden kehitykseen.

Kuvio 3. Kuluttajien luottamus talouteen.

Kuvio 4. Tilastokeskus, kuluttajien luottamus (2021).

Monella alalla saatettiin jo Valtioneuvoston ensimmäisten varoitusten perusteella helmikuussa (Valtioneuvosto, 2020) otaksua, että vuodesta 2020 tulisi tuloksellisesti vaikea. Johtoajatus tuottavasta liiketoiminnasta oli muuttumassa monin paikoin eloonjäämiskamppailuksi. Tämän kamppailun merkittävä selviytymisen mittari on yrityksen vakavaraisuus. Ankarimmat rajoitustoimet, kuten liikkumiskiellot ja liiketoimen

määrääminen suljettavaksi, pudottaisivat monet liikkeenharjoittajan liikevaihdon nollaan. Vahvan vakavaraisuuden omaava yritys selviäisi rajoitustoimista pitempään, mutta esimerkiksi uusien tai niukkaa tulosta tekevien yritysten kohdalla heikoista ajoista selviämiseen ei välttämättä ole hyviä edellytyksiä.

2.3 COVID-19: rajoitukset ja tukitoimet Suomessa alkaen 3/2020

Valtioneuvosto käynnisti ensimmäiset rajoitusten suositukset heti poikkeustilan julkistamisen jälkeen 16.3.2020. Ensimmäisenä suljettiin kaikki oppilaitokset ja kaikki mahdolliset opinahjot siirrettiin etäopetuksen piiriin. Rajaliikennettä alettiin matkailun osalta rajoittaa poikkeustilan nojalla ja elinkeinoelämälle vielä haitallisempaan, ihmisten kokoontumista rajoitettiin kymmeneen henkeen (Valtioneuvosto, 2020). Kokoontumisilla tarkoitettiin lähinnä huviluontoisia yleisötilaisuuksia ja kokouksia. Tämä ensimmäinen rajoitus siis ei koskenut ravintola- ja anniskelualaa vaan kulttuurialan eri muotoja kuten teattereita ja museoita.

Yhteiskunnan osittainen sulkeminen oli kuitenkin edessä ja valtio varautui lisäbudjetin avulla tulevaan (Valtioneuvosto, 2020). Ensimmäisessä lisäbudjetissa päätettiin mm. Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle myönnettävistä tuista, laajennetusta Business Finlandin yritystuista ja Finnveran takauksista. Koronaviruksen leviämisen mittakaavasta ei ollut tietoa, eikä rokotetta ollut näkyvässä kuin vasta 7 kuukauden päässä tulevaisuudessa (Lääkärilehti, 2020). Näin ollen sulkua- ja rajoitustoimet olivat ainoa keino hillitä viruksen leviämistä, kun elinkeinoelämän keinoiksi luettiin suora taloudellinen tukeminen.

Maaliskuun 24. päivä valtioneuvosto määräsi ravintolat, kahvilat ja anniskelupaikat suljettaviksi (Valtioneuvosto, 2020), alkaen 4.4.2020. Ravintola-ala oli ensimmäinen, jonka yritykset määrättiin suljettaviksi kokonaan. Vain ulosmyynti sallittiin niille yrityksille, joille se oli mahdollista. Tilanne aiheutti hämmennystä, koska työpaikkojen henkilöstöravintolat ja eri oppilaitosten ruokalat saivat jatkaa toimintaansa alkuun normaalisti. Rajoitteet määrättiin olemaan voimassa 31.5.2020 asti. Ravintola-alan yritysten tulevaisuus siirtyi näin täysin tukien ja omavaraisuuden varaan.

Maaliskuun toinen suuri valtioneuvoston asettama rajoitus oli 28.3. voimaan astunut Uudenmaan liikkumisrajoitus (Valtioneuvosto, 2020). Asetus tuli voimaan valmiuslain

perusteella (145/2020, 2020) ja oli tarkoitus olla voimassa 19.4. asti, mikäli olosuhteet eivät muuttuisi heikommiksi.

2.3.1 Huhtikuu: Yritystuet ja Valtioneuvoston ennuste

Hallitus jatkoi huhtikuussa yrityksiä tukevia toimenpiteitä. Valtion pääomasijoitusyhtiö Suomen Teollisuussijoitus oy eli Tesi, käynnisti 3.4. keskisuurille yrityksille kohdennetun rahoitusohjelman (Valtioneuvosto, 2020). Sen tarkoituksena oli tukea vaikeuksiin joutuneita keskisuuria yrityksiä niin, että niiden toiminnan jatkuvuus voitaisiin taata tulevaisuudessa. Valtiolta haettavia suoria yritystukia lisättiin myös miljardilla eurolla. Nämä tuet olivat haettavissa yrityksen liiketoiminnan heikennyttyä. Tuet myönnettäisiin kuntien, ELY-keskusten ja Business Finlandin kautta. Rahallisesti suurin tukipaketti annettiin valtion rahoitusyhtiö Finnveran kautta lainatakausten muodossa. Kokonaissummana Finnveran takausten ansiosta yrityksille oli haettavissa 10 miljardilla lainaa.

Huhtikuun puolessavälissä Valtioneuvosto kumosi Uudenmaan liikkumisrajoitukset tarpeettomiksi havaittuina, ja asetus tuli voimaan heti. Tämä oli ensimmäinen korona-aallon aikainen myönnytys Suomen hallitukselta (Valtioneuvosto, 2020). Myönnytyksestä huolimatta valtiovarainministeriö antoi heti seuraavana päivänä 15.4. synkän ennusteen sisältäneen raportin, jossa valtion talous supistuu 5,5 % vuoden 2020 loppuun mennessä (mt.). Raportissa mainittiin, että mm. OECD:n arvion mukaan yhden kuukauden sulkutila maksaa valtiolle bruttokansantuotteena 2 % menetettynä tuotantona (Valtiovarainministeriö, 2020). Se ennusti yksityisen kulutuksen laskevan 4 % ja tähdensi nimenomaan palvelujen käytön supistuvan. Raportin mukaan on otettava huomioon sulkutilan toimien lisäksi taloudellisen kriisin jälkeiset ajat. Sen erittelemistä ongelmista yksityisen kulutuksen romahtaminen, investointiympäristön epävarmuus, työllisyyden heikkeneminen, julkisen talouden hiipuminen ja ulkomaankaupan stagnaatio muodostavat pitkittyessään kansantaloudellisen noidankehän. Raportti luotiin sille oletukselle, että sulkutoimet Suomessa sekä kestävät kolme kuukautta ja että ne myöskin tehoavat. Siinä ei siis otettu huomioon sitä, että koronapandemian rajoitustoimet jatkuisivat Suomessa vuosien 2021 ja 2022 puolelle. Tätä raporttia käytetään tutkimuksen lopun tulos- ja

johtopäätösosioissa referenssimateriaalina virallisen ennusteen ja toteutuneiden seurausten välillä.

2.3.2 Toukokuu 2020: Rajoitusten lievittämistä tartuntojen vähennyttä

Alivaltiosihteeri Martti Hetemäen johtama Exit- ja jälleenrakennustyöryhmä (2020) valmisti raportin COVID-19:n ensimmäisten kuukausien toimien onnistumisesta. Työryhmän mukaan Suomessa onnistuttiin epidemian alkuvaiheen torjunnassa hyvin ja hallituksen asettamia rajoituksia saatettaisiin alkaa vaiheittain purkaa. Valtioneuvosto ilmoitti nopeasti työryhmän julkaisun jälkeen aloittavansa rajoitusten keventämistoimet raportin pohjalta (Valtioneuvosto, 2020). Tautimäärien väheneminen oli Suomessa nopeaa huhtikuun loppulla. Alla olevasta, raportista löytyvästä taulukosta voidaan nähdä epidemian hidastuminen tartuntalukuina:

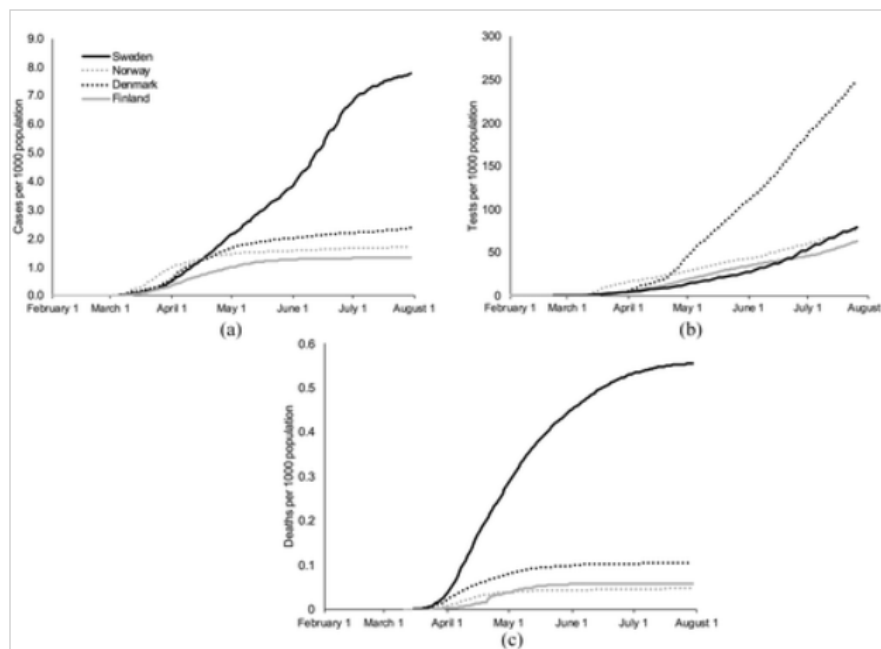

Kuvio 5. Suomessa todetut COVID-19 tapaukset (Valtioneuvosto, 2020).

Laajat rajoitustoimien purkamiset käsittivät mm. työmatkustamisen avaamisen Schengen-alueen ulkopuolelle, ravintoloiden, ulkoharrastuspaikkojen, julkisten kulttuuritilojen ja urheilukilpailujen asteittaisen avaamisen. Myös oppilaitosten lähiopetus sallittaisiin tartuntatautilakien noudattamisen puitteissa. Kokoontumisrajoitukset pidettiin kuitenkin 50 henkilössä, joten kaikkia liiketoimialoja, kuten matkailualaa, purkutoimet eivät taloudellisesti helpottaneet.

2.3.3 Kesä- ja heinäkuu 2020

Kesän alkaessa Valtioneuvosto (2020) jatkoi rajoitustoimien asteittaisia keventämistoimia toukokuussa aloitettujen toimien jatkoksi. Merkittävimmät rajoitustoimien lievennykset koskivat sisärajavaalvontaa, joka poistettiin Viron, Latvian, Liettuan ja muiden Pohjoismaiden paitsi Ruotsin lento- ja laivaliikenteeltä. Ruotsissa ei oltu alun perinkään tilanteesta mielisään (Aamulehti, 2020), vaikka silloinen ulkoministeri Pekka Haavisto totesikin rajavaalvonnan johtuvan puhtaasti epidemiatilanteesta eikä ulkopolitiikan linjauksista. Tilastollinen data tuki ulkoministerin lausuntoa, eikä tilanne helpottanut kesän aikana Ruotsissa. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisun *Scandinavian Journal of Public Healthin* epidemiologisen tutkimustiedon perusteella, Ruotsi oli tartuntatautilastoissa heikoimmin edustettu (Yarmol-Matusiak, 2021). Alla olevassa kuviossa Ruotsin tilanne näkyy selvästi, tartuntalukujen ollessa korkeampia kuin muilla Pohjoismailla yhteensä:

Figure 1. (a) Cumulative cases of COVID-19 per 1000 population; (b) cumulative tests for COVID-19 per 1000 population, seven day moving average; (c) cumulative deaths from COVID-19 per 1000 population. Case and test data are included until July 31; death data are included until July 5.

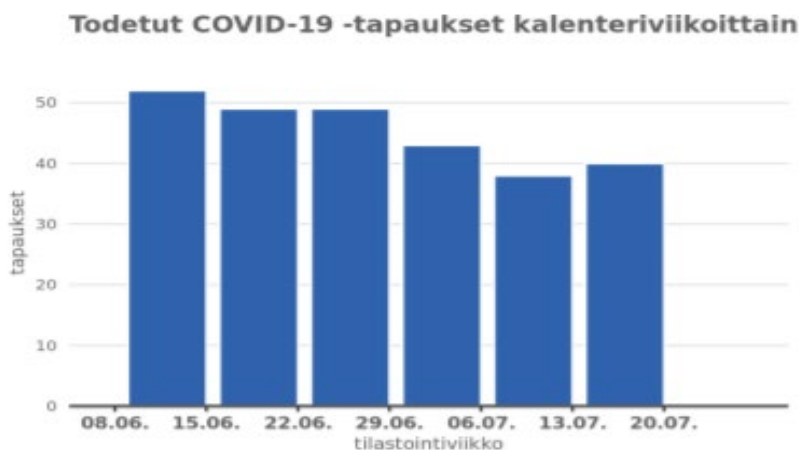
Kuvio 6. A comparison of COVID-19 epidemiological indicators in Sweden, Norway, Denmark, and Finland (*Scandinavian Journal of Public Health*, 2021).

Kesäkuun alussa kaikista ruotsalaisista noin 0,45 % oli sairastunut COVID-19:ään, kun tässä vaiheessa Pohjoismaiden parhaimmassa tartuntatilanteessa olevassa Suomessa luku oli hieman yli 0,10 %.

Kesäkuussa 15.6. Valtioneuvosto (2020) päätti poikkeuslain päättymisestä. Hallituksen mukaan COVID-19-pandemian vuoksi voimaan otettu valmiuslain toimivaltuudet eivät voi olla määritelmällisesti enää voimassa ja epidemia Suomessa olisi hallittavissa normaalein viranomaistoimin. Hallitus antoi kuitenkin uuden esityksen tartuntatautilain muuttamiseksi, jonka nojalla ravitsemisliikkeiden rajoitukset jäisivät voimaan lokakuun loppuun asti.

Heinäkuu oli Suomessa koronaviruksen osalta stabiili. Valtioneuvosto piti kalenterikuukauden aikana koronaviruksen tiimoilta ainoastaan neljä tiedotustilaisuutta (Valtioneuvosto, 2020). Kuun viimeisenä päivänä hallitus ilmoitti edelleen uusista rajoitusten purkamisesta elokuussa. Tähän kuuluivat varsinkin tapahtuma-alalle haitallisten kokoontumisrajoitusten höllentäminen viiteensataan henkilöön ja yleisen etätyösuosituksen poistaminen.

THL:n hybridiseurantaraportin mukaan koronatartuntojen viikoittainen määrä pysyi kesä-heinäkuun ajan pääsääntöisesti alle 50 tapauksen.

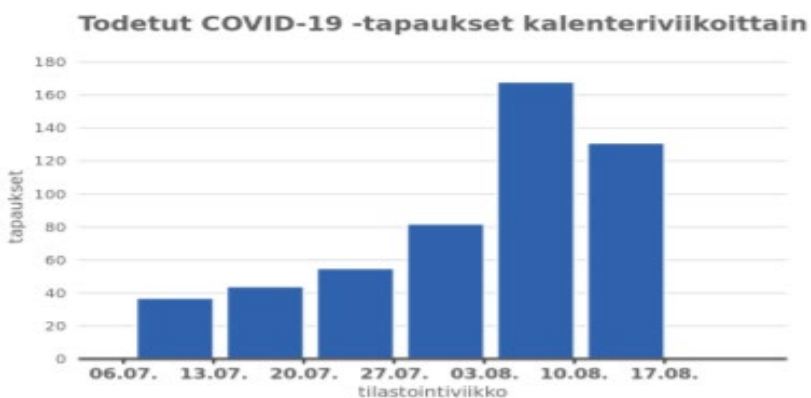

Kuvio 7. Hybridistrategian seuranta - tilannearvioraportti 22.7. (THL, 2020).

Valtionkonttorin kustannustuen haku alkoi Suomessa 7.7.2020 (Valtionkonttori, 2020). Tuen minimimäärä oli 2000e ja maksimi 500 000e. Se oli tarkoitettu kattamaan kiinteitä kuluja ja palkanmaksua. Näin ollen tukeen sisältyviä varoja ei ollut tarkoitettu lisättäväksi varojensaassa käytettävään omaan pääomaan.

2.3.4 Koronatilanne loppuvuodesta 2020

Elokuun alussa koronatartuntojen määrän todettiin Valtioneuvoston tiedotustilaisuuden mukaan kasvaneen hieman (Valtioneuvosto, 2020). Uusia rajoitustoimia ei tässä vaiheessa vielä asetettu. Kalenterikuukauden jatkuttua pitempään uusia tartuntoja alkoi ilmetä kiihtyvällä tahdilla. THL raportoi 19.8. huolestuttavasta trendistä, joka ilmeni vahvasti varsinkin Uudenmaan alueella (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2020). Raportin julkittu mat tartuntamäärien nousut näkyvät hyvin alta löytyvästä taulukosta:

Kuvio 8. Hybridistrategian seuranta - tilannearvioraportti 19.8.2020 (THL, 2020).

Jo ensimmäisten Valtioneuvoston raporttien perusteella oli tiedossa, että Suomen yrityssektori olisi tarvitseva tukea (Valtiovarainministeriö, 2020). Valtiolla oli monia erilaisia tapoja tukea yrityssektoria joko suoran tuen, takauksen tai lainan muodossa. Osa suorista tukitoimista oli epäsuoraa tukea yrityksille, kuten huoltovarmuuskriittisen rahtiliikenteen tukeminen, toimintatuki ELY-keskuksille ja Business Finlandille sekä Suomen Teollisuussijoitus oy:n tuki vakautusohjelman perustamiseen (Valtioneuvosto, 2020). Valtiorahoitteisen suoran tuen eri muodot ja hakukanavat on listattu tässä kappaleessa. Finnveran sivulta löytyy tukien jaottelu yritysmuotojen mukaan:

Mistä yritys voi hakea rahoitusta koronavirustilanteessa?

	Oma pankki tai rahoittaja	ELY- keskukset *	Business Finland **	Finnvera*	Kunnat*
Yksinyrittäjä	●			●	●
Pienyritys (työskentelee enintään 5 henkilöä ml. yrittäjät)	●	●		●	
Pk-yritys (työskentelee 6–250 henkilöä ml. yrittäjät)	●		●	●	
Midcap-yritys (liikevaihto maks. 300 milj. €/v)	●		●	●	
Suuryritys	●			●	

* rahoituksen piirissä kaikki yritys muodot

** rahoituksen piirissä oy, oyj, ay, ky, osk

Tarkemmat tiedot tem.fi/koronavirus ja mainittujen tahojen sivuilla

Kuva 1. Mistä yritys voi hakea rahoitusta koronavirustilanteessa? (Finnvera, 2022).

2.4 Kustannustuki

Valtiokonttorin kustannustuki on kustannustuesta asetetun lain perusteella tarkoitettu yrityksille, joiden liikevaihto on COVID-19-viruksen vuoksi pudonnut huomattavissa määrin (Laki yritysten määräaikaisesta kustannustuesta 508/2020). Hakuun oikeutetun yrityksen tuli lisäksi kuulua tuen piiriin kuuluvaan toimialaan ja sillä tuli olla vaikeasti sopeutettavia kiinteitä kuluja tai palkkakuluja. Myöskään alle 20 000 euron liikevaihdolla ei ollut oikeutettu hakemaan tukea.

Ensimmäinen hakukierros koski yritysten ensimmäisiä kuukausia koronapandemian alettua. Se alkoi 7.7.2020 ja päättyi 31.8.2020. Toinen kierros sijoittui vielä vuoden 2020 puolelle (Valtionkonttori, 2020). Sen tarjoaman tuen oli määrä kattaa aikakauden 1.6.2020–31.10.2020 kiinteitä kustannuksia ja palkkoja. Tuen haku aika alkoi 21.12.2020, joten niiden elvyttävät toimet eivät näy vuoden 2020 tilinpäätöksessä. Sen vuoksi tässä työssä käsitellään vain kustannustuen ensimmäistä hakukierrosta.

Ensimmäisen hakukierroksen suurimmat kustannustuen saajat olivat vähittäis- ja tukku-kaupan toimialat sekä majoitus ja virkistystoiminta. Rajoitusten kohteena pahiten olevista

toimialoista ravitsemistoiminnan hylättyjen tukihakemusten osuus oli melko korkea, 83 %. Valtioneuvosto oli järjestänyt ravintola-alalle oman tukiohjelman (Valtioneuvosto, 2020), minkä Valtiokonttori on huomionnut hylätessään ravintola-alalta tulleita tukihakemuksia

Taulukko 2. Tilastoja: kustannustuki (Valtionkonttori, 2020).

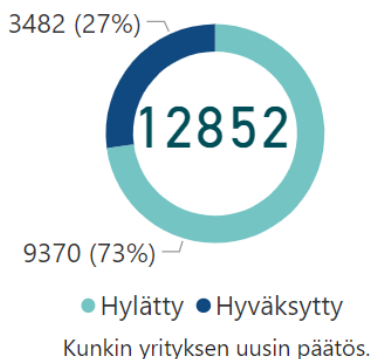
Kustannustuen 1. hakukierros toimialoittain

Yritysten määrä toimialoilla perustuu 2020 maalis-toukokuussa arvonlisäveroa ilmoittaneisiin yrityksiin

Toimiala	Yrityksiä toimialalla	Hakeneita yrityksiä	Hakeneiden yritysten osuus	Hyväksytyt päätöksiä	Kustannustukea myönnetty
Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)	19939	1246	6,2 %	412	12 420 693 €
Majoitus	2128	374	17,6 %	183	11 586 858 €
Urheilutoiminta sekä huvi- ja virkistyspalvelut	5535	570	10,3 %	219	9 961 701 €
Tukku- ja vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)	14093	733	5,2 %	210	9 015 436 €
Maaliikenne ja putkijohtokuljetus	17744	1457	8,2 %	325	6 285 557 €
Työllistämistoiminta	1771	229	12,9 %	153	6 119 697 €
Ravitsemistoiminta	10126	1390	13,7 %	237	5 655 498 €
Terveyspalvelut	4240	651	15,4 %	203	5 392 887 €
Matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta; varauspalvelut	1655	289	17,5 %	110	4 755 038 €
Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus	10441	407	3,9 %	115	4 599 477 €
Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta	2112	91	4,3 %	29	3 403 129 €
Maanviljely ja metsätalouden tukipalvelut	2876	244	8,5 %	72	2 756 731 €
Yhteensä		12852		3482	122 991 116 €

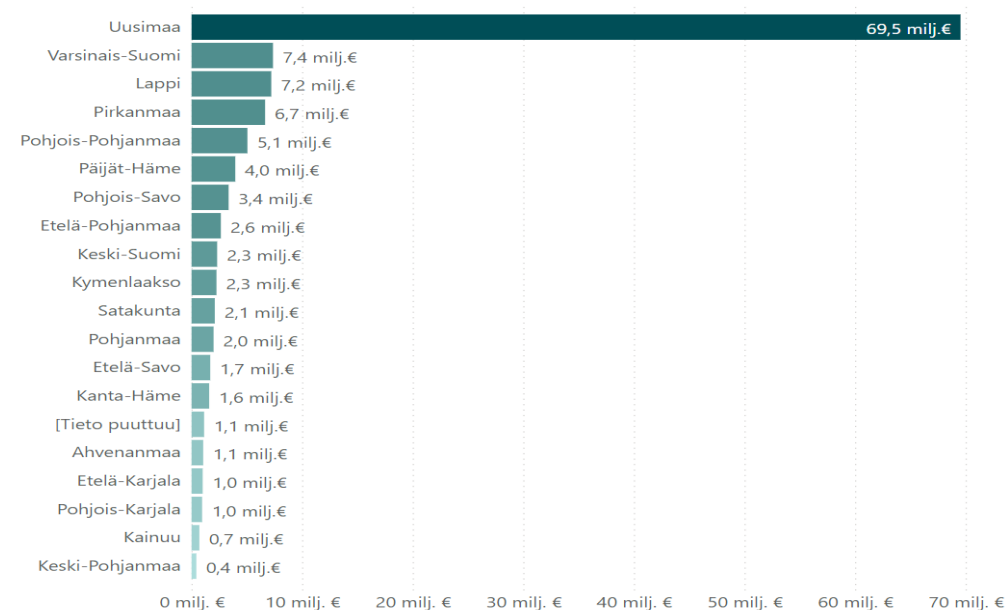
Kaiken kaikkiaan hylättyjen päätösten määrä oli varsin korkea, 73 % (Kuva 18). Alueelliset erot olivat myös suuret. Uudenmaan yritykset saivat koko 123 miljoonan euron tukipaketista yli 56 % osuuden, 69,5 miljoonaa (Kuva 19).

Päätöksen saaneita yrityksiä

Kuvio 9. Tilastoja: Kustannustuki (Valtiokonttori, 2021).

Kuvio 10. Tilastoja: Kustannustuki (Valtiokonttori, 2021).

2.5 Business Finland

Työ- ja elinkeinoministeriön alainen yritysrahoitusinstanssi Business Finland, eritteli vuonna 2020 jakamansa tuet pk-yritysten ja suuryritysten tukiin (Business Finland, 2021). Alla olevasta taulukosta näkyy, että Business Finlandin tuki pk-yrityksille oli koronavuonna pienempi, kuin vuoden 2019. Suurille yrityksille sen sijaan jaettiin 100 miljoonaa euroa suurempi tukipotti.

Taulukko 3. Innovaatorahoituksen jakautuma vuosilta 2010–2020 (Business Finland, 2021).

Myönnetty rahoitus / miljoonaa €	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Kaikki yhteensä
Pk-yritykset	217,6	207,8	225,6	228,5	226,9	252,3	283,3	261,8	280,5	270,9	260,4	2 715,60
Suuret yritykset	148,5	131,6	120,5	117,0	140,8	110,1	73,8	91,2	105,6	127,0	226,4	1 392,50
Yhteensä	366,1	339,3	346,2	345,6	367,7	362,4	357,1	353,0	386,0	398,0	486,8	4 108,20

Business Finlandin tuki oli tarkoitettu ensisijaisesti yritystoiminnan kehittämiseen. Organisaation 19.8.2020 antaman tiedotteen mukaan suurimmat tuensaajat olivat olleet kaupan ala, teollisuus ja rakentaminen (Business Finland, 2020). Tämä johtui Business Finlandin

mukaan siitä, että näillä aloilla oli suuriluonteisia kehitysprojekteja. Yrityksen toiminnanjohtaja Reijo Kangas kuvaili tiedotteessa, että kehitystuen kohteena ovat olleet yritysten digitalisaation vauhdittaminen ja liiketoimintamallien kehittäminen. Yritys jatkoi innovaatiolainojen myöntämistä vielä vuoden 2020 lokakuun lopulle asti.

Business Finland joutui vuonna 2021 ilmoittamaan joutuvansa karhuamaan yritystukia yli kahden miljoonan edestä (*Kauppalehti*, 2021). Koska rahoitus oli tarkoitettu yrityksen kehittämiseen, joutuivat monet tuen saaneet takaisinperintään, koska olivat käyttäneet sitä operatiiviseen toimintaansa. Business Finlandin tuet aiheuttivat juuri tämän kehitystyöhön tehtävän kohdistuksensa vuoksi tyytymättömyyttä. Kauppalehden julkaisemassa listassa oli 28 tukea saanutta it-alan yritystä, joiden vuoden nettotulos ylitti miljoona euroa (*Kauppalehti*, 2021).

2.6 ELY-keskusten kautta haettava rahoitus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY) toimivat valtion aluehallintoviranomaisyksikköinä eri puolilla Suomea. ELY-keskukset on jaettu Suomessa neljään piiriin läänijaon perusteella (Kuva 2). Varsinainen rahoitus hoidettiin neljän yksikön kautta: Eteläisen, Läntisen, Itäisen ja Pohjoisen Suomen yksiköissä. Niiden kautta saatavissa oleva tukirahoitus oli haettavissa 8.6.2020 asti (ELY-keskus, 2020). Hyväksytyjen tukipyyntöjen summa nousi 324 miljoonaan euroon hakemusten

ELY-keskusten alueet kartalla 2021

Kuva 2. ELY-keskusten alueet kartalla (ELY-keskus, 2021).

kokonaissumman ollessa 1 020 miljoonaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö tilasi tutkimuksen ELY-keskusten pk-yrityksille myöntämistä koronatuista (ELY-keskus, 2021). BDO Audiator oy:n tekemästä selvityksestä ilmeni, että ELY-keskusten rahoituspäätöksissä oli epäselvyyksiä. Puutteita oli muun muassa tuettavan toiminnan määrittelemisessä ja tuen saaneen yrityksen tulosraporteissa. Lisäksi rahoituskelpoisuuden arvioinnissa oli tulkinnanvaraisuuksia. BDO Audiatorin raportissa (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2021) mainitaan myös puutteita päällekkäisten hakemusten huomioimisessa. ELY-keskus oli myöntänyt tukea yrityksille, jotka olivat jo saaneet avustuksia Business Finlandilta ja kunnilta. Näiden lisäksi eri tukituotteiden vastuunjako ei ollut määritetty selkeästi. ELY-keskus perusteli tapahtunutta sillä, että yhtiöllä ei ollut varsinaista rahoitusprosessin laadunvalvontaa ja että hakemusten määrä oli valtava.

Positiivisina havaintoina BDO Audiator listasi tukijärjestelmän nopean perustamisen, sekä hakuehtojen ja viranomaisohjeiden selkeyden. Eritellyt tarkastushavainnot (Kuva 2) jättivät raportin mukaan kuitenkin paljon toivomisen varaa.

Taulukko 4. ELY-keskusten rahoitusmenettelyt yrityksille koronaviruksen aiheuttamassa poikkeustilanteessa (ELY-keskus, 2021).

TARKASTUSHAVAINNOT MERKITTÄVYYDEN PERUSTEELLA

A Hyvä	Toimi suunnitellusti ja tarkoituksenmukaisesti (voi sisältää kehittämisehdotuksia).	1 havainto
B Toimiva	Havaittiin kehittämiskohteita, jotka ovat yleisesti ratkaistavissa osana jatkuvaa toiminnan kehittämistä.	13 havaintoa
C Kehitettävä	Havaittiin keskeisiä kehittämiskohteita, jotka edellyttävät välitöntä huomioita ja erillisiä kehittämistoimia.	4 havaintoa
D Riittämätön	Toiminta ja valvonta eivät olleen hyväksyttävällä tasolla. Tilanne on vakava ja vaatii välitöntä huomiota ja korjaavia toimia johdolta.	Ei havaintoja

2.7 Ravintola-alalle suunnattu valtiontuki

Ravintoloiden sulkeuduttua 4.4.2020, hallitus reagoi ravintola-alan taloudelliseen hätään vasta toukokuussa, jolloin se asetti tukimallin, jonka avulla ravintolayrittäjiä tuettaisiin rajoitusten tuomien tappioiden vuoksi kohtuullisella summalla (Valtioneuvosto, 2020). Tuki jaettiin uudelleentyöllistämisen tukeen ja hyvitykseen toiminnan rajoittamisesta. Molemmat tuet olivat haettavissa KEHA-keskuksen kautta. Tukimalli kirjattiin laiksi 29.5.2020 (Laki ravitsemisyriyten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä, 403/2020).

Uudelleentyöllistämistuki (Valtioneuvosto, 2020) oli tarkoitettu auttamaan yritystä työvoiman palkkaamisessa toiminnan käynnistyttyä uudelleen. Tämä korvasi yritykselle palkkakustannuksista 1000 euroa per uusi palkattu työntekijä, kunhan palkka ylittää 2500 euroa kolmen kuukauden aikana (Laki ravitsemisyriyten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä, 403/2020, 3 luku 7 § 2 mom.). Muut myönnettyt valtiontuet vaikuttavat uudelleentyöllistämistuen määrää, joten sen yhtäaikainen hakeminen kustannustuen kanssa heikentää mahdollisuutta hyväksytyyn päätökseen.

Hyvitys toiminnan rajoittamisesta taas korvaa suoraan liikevaihdon vähentymisestä johtuneita kuluja (Valtioneuvosto, 2020). Hyvitystuen suuruus selviää vertaamalla ilmoitettua huhtikuun myyntiä saman vuoden tammi- ja helmikuun myynnin keskiarvoon. Tästä vain muutoksen mukainen kohtuullinen määrä maksetaan hyvityksenä. Kohtuullisena pidetään 15 % hyvitystä. Myös toiminnan rajoittamisen hyvitys vaikutti ELY-keskuksilta ja Business Finlandilta saatavaan tukeen. Hyvityksen saatavuuteen liittyvä ero uudelleentyöllistämistukeen oli se, että hyvitys maksettaisiin joukkomaksatuksena suoraan arvonlisäverotiedoista. Sen saamiseen ei siis edellytetty hakutoimia.

Ravintola-alan tukea oli myös myönnetty liikaa, koska ministeriö oletti myynnin vähentyvän tapahtunutta enemmän (Yle, 2021).

2.8 Finnvera

Finnvera oyj on Suomen valtion kokonaan omistama rahoitusyhtiö (Finnvera, ei pvm). Sen rahoituskohteita ovat yritystoiminnan aloittamisen, kasvun ja kansainvälistymisen kehittäminen. Finnveran tuki yrityksille tulee lainojen, takausten ja vientitakuiden kautta. Finnvera ei siis jaa tukea suoraan tai avustusten kautta (Finnvera, 2021). Vaikka takaukset ovat Finnveran ensisijainen tukitoimi koronakriisin vaikutusten helpottamiseksi yrittäjille, voi sen kautta hakea siis myös käyttöpääomaa (mt.). Tätä pääomaa saattoivat hakea vain yritykset, joilla oli ennen epidemian aiheuttamaa kriisiä kannattavaa liiketoimintaa ja velanhoitokykyä. Finnveran tuki ei siis ollut tarkoitettu pelastamaan heikosti hoidettuja yrityksiä, vaan tukemaan jo valmiiksi elinvoimaisia yrityksiä.

Eduskunta hyväksyi Finnveran rahoitusvaltuuksien korottamisen 4,2 miljardista 12 miljardiin (Valtioneuvosto, 2020). Finnveran vuoden 2020 vuosikertomuksessa todetaan kotimaan laina- ja takausvastuiden kokonaissumman kasvaneen 26 % summan noustessa 2,4 miljardiin euroon (Finnvera, 2021). Myönnettyissä lainoissa ja takauksissa kotimaisille yrityksille edelliseen vuoteen verrattuna oli 80 %:n nousu.

Finnvera-konsernin sivulta löytyvästä toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä löytyvät alle listatut muutokset myönnettyissä tuissa ja luotoissa (Finnvera, 2021):

1–12/2020 (1–12/2019)

- Myönnettyt kotimaan lainat ja takaukset: 1 425 Me (794 Me), muutos 80 %
- Myönnettyt vientitakuut ja erityistakaukset: 3214 Me (5 442 Me), muutos –41 %
- Myönnettyt vientiluotot: 1 089 Me (2 491 Me), muutos -56 %

31.12.2020 (31.12.2019)

- Vastuukanta, kotimaan nostetut lainat ja takaukset: 2 430 Me (1 928 Me), muutos 26 %

Finnveran (2021, s. 7) tarjoamia tukitoimia siis käytettiin ahkerasti ja yhtiö tehosti toimintaansa useilla eri toiminnan sektoreilla: 1) Finnvera nopeutti asiointiprosessia rekrytoimalla lisää väkeä käsittelemään hakemuksia. 2) Se uudisti toimintamalliaan niin, että Finnveran takauksen ollessa kyseessä, asiakas saisi asioida ensisijaisesti oman pankkinsa kautta. 3) Käyttöpääomalainan myöntäminen. 4) Lainojen lyhennysvapaiden kuukausien nosto 12 kuukauteen ja pankkien myöntämien lainojen lyhennysvapaiden nosto 6 kuukauteen.

Koronapandemian aiheuttamat vientitoimialojen vaikeudet näkyivät Finnveran tuloksessa pahiten risteilyalustoimialan heikkenemisen vuoksi (Finnvera, 2021, s. 8). Risteilyalusten seisoessa satamissa, varustamotoiminnan riskiluokitus putosi nopeasti. Vientitoiminnan tukeminen pudotti lopulta Finnveran 2020 vuosituloksen 748 miljoonaa euroa tappiolle. Yhtiön vapaan pääoman määrä putosi 1 221 miljoonasta eurosta 473 miljoonaan. Vaikka tässä työssä käsiteltävä omavaraisuusasteen tutkimisen muutos ei koskekaan Finnveraa, voidaan silti todeta vapaan pääoman vähenemisen heikentäneen yhtiön omavaraisuusasteen tunnuslukua kuusi prosenttiyksikköä 11,6 % → 5,7 % (Taulukko 6). Valtion omistaman rahoituslaitoksen ollessa kyseessä, tämä luku ei ole verrattavissa finanssialan ulkopuolisen liiketoiminnan vastaaviin lukuihin. Silti se kertoo valtion suuresta panostamisesta yritystukiin laina- ja takaustoiminnan kautta.

Taulukko 5. Finnvera-konsernin toimintakertomus ja tilinpäätös – Avainluvut (Finnvera, 2021).

Finnvera-konserni	2020	2019
Keskeiset tuloslaskelmaerät		
Korkokate, Me	51	41
Palkkiotuotot ja -kulut netto, Me	143	141
Liiketoiminnan muut tuotot, Me	349	0
- josta rahastomaksu valtiontakuurahastolta, Me	349	-
Toimintakulut, Me	-44	-42
- josta henkilöstökulut sisältäen henkilösivukulut, Me	-29	-29
Toteutuneet luottotappiot ja odotettavissa olevien luottotappioiden muutos yhteensä, Me	-1 269	-60
Luottotappiokorvaus valtiolta, Me	36	17
Liikevoitto/ -tappio, Me	-740	100
Tilikauden voitto/tappio, Me	-748	94
Keskeiset tase-erät		
Saamiset asiakkailta, Me	7 088	8 083
Sijoitukset, Me	3 474	3 231
Velat, Me	11 946	11 202
- josta yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, Me	10 379	10 138
Oma pääoma, Me	727	1 463
- josta vapaa oma pääoma, Me	473	1 221
Taseen loppusumma, Me	12 673	12 665
Tunnusluvut		
Oman pääoman tuotto, ROE, %	-68,3	6,7
Koko pääoman tuotto, ROA, %	-5,9	0,8
Omavaraisuusaste, %	5,7	11,6
Vakavaraisuussuhde, Tier 1, kotimaan toiminta, %	25,1	29,4
Vakavaraisuussuhde, Tier 1, vientitakuu- ja erityistakaustoiminta, % ¹	1,3	6,9
Kulu-tuotto-suhde, %	26,4	25,4
Henkilöstö keskimäärin	360	364
Finnvera Oyj, kotimaan rahoitus		
Tarjotut lainat, takaukset, vientitakaukset ja vientitakuut, Mrd. e	1,7	1,0
Vastuukanta, Mrd. e	2,9	2,3
Aloittavat yritykset, kpl	2 700	2 400
Uudet työpaikat, kpl	8 700	8 000
Finnvera Oyj, viennin rahoitus		
Tarjotut vientitakuut ja erityistakaukset, Mrd. e	2,9	5,2
Vastuukanta, Mrd. e	22,0	25,2

2.9 Yksinyrittäjien tuki

Viimeisenä mainittavana koronatukena on kuntien jakama yksinyrittäjän koronatuki (Kasvurahoitus, 2020). Sitä saattoi hakea 16.3.–31.8.2020 aiheutuneisiin kuluihin. Maksettava tuki hyväksytystä hakemuksesta on kiinteä 2000 euron kertakorvaus. Saatava tuki on yrittäjälle veronalaista tuloa, jonka myöntänyt kunta ilmoittaa suoraan verohallintoon. Tukea hakenut yksinyrittäjä saattoi 2000 euron tuesta huolimatta hakea vielä yrittäjille tarjolla olevaa laajennettua työttömyystukea (Yrittäjät.fi, 2020).

ELY-keskuksen toiminnan tarkastanut BDO Audiator oy tarkasti myös kuntien yksinyrittäjien tukihakumenettelyn (Valtioneuvosto, 2021). Vaikka toiminnan starttaamisen nopeus on saanut täälläkin kehuja, löytyi raportissa selkeitä puutteita. Osissa kunnista oli toimittu

yhtenäisen ohjeistuksen vastaisesti oman harkinnan mukaan. Päätöksentekoon vaikuttavat perustelut olivat poikenneet eri kuntien välillä. Myös kuntien hakujärjestelmien puutteet johtivat tunnistamis- ja arkistointiepäselvyyksiin. Samaten kun ELY-keskuksissa, myös kunnissa oli jaettu päällekkäisiä tukia sen ja Business Finlandin kanssa. Työ- ja elinkeinoministeriön virkamies Jaana Lappi uskoi Valtioneuvoston (2021) tiedotteessa, että yksityisyritysten tuen hakuprosessin epäjohdonmukaisuudet poistuvat, kun tuki siirretään vuonna 2021 kustannustuen hakuprosessin alle.

3 YRITYKSEN TILINPÄÄTÖS JA TALOUDELLISET TUNNUSLUVUT

Yrityksen tilinpäätöksen sisältö jakautuu kahteen esitykseen, tuloslaskelmaan ja taseeseen. Näistä tuloslaskelma esittää tilikauden tuloksen muodostumisen (Salmi, 2012, s. 30). Erittelemällä kaikki yrityksen tuotot ja kulut, tuloslaskelma luo yhteen- ja vähennyslaskun keinoin kuvan yrityksen tilikauden tapahtumista. Tuotolla tarkoitetaan sekä tapahtunutta että tulevaisuudessa tapahtuvaa varojen lisääntymistä. Kuluja taas ovat kaikki toimet, jotka johtavat yrityksen varojen vähenemiseen.

Yrityksen tilinpäätöksen taseessa esitetään sen varat ja rahoituslähteet (Salmi, 2012, s. 35). Tase on siis varantolaskelma, joka kertoo yritykselle itselleen ja sen sidosryhmille yrityksen taloudellisesta asemasta tilinpäätöshetkellä. Tase esitetään kaksipuolisena laskelmana (Kuva 10), jossa ensimmäiselle puolelle listataan yrityksen omaisuus. Omaisuus (vastaavat) jaetaan pitkäaikaisiin varoihin ja lyhytaikaisiin varoihin, joita kutsutaan pysyviksi vastaaviksi ja vaihtuviksi vastaaviksi. Toiselle puolelle luetellaan yrityksen rahoituslähteet ja määrät eli pääomat. Pääoma (vastattavat) jaetaan omaan pääomaan ja vieraseen pääomaan. Näistä ensin mainittu kertoo yrityksen osake/osuuspääoman, voittovarojen ja vapaan pääoman määrän. Jälkimmäinen taas listaa yrityksen pitkä- ja lyhytaikaiset velat.

Tilinpäätöksen tuloslaskelman ja taseen eri rivien lukuja tarkkaillessa ei saa välttämättä nopeasti suurta kuvaa yrityksen taloudellisesta kuvasta. Rahasummien sijaan taloudellisesta tilanteesta muodostuu nopeammin kuva erilaisten tunnuslukujen avulla (Salmi, 2012, s. 121). Ne tarjoavat yrityksen tilanteesta ikään kuin tiivistelmän. Näitä tunnuslukuja on luotu liike-elämän avuksi tarkkailemaan yrityksen lähes jokaista osa-aluetta: kannattavuus, vakavaraisuus, maksuvalmius, toiminnan laajuus ja tehokkuus sekä erilaiset pörssitunnusluvut. Kun näille tunnusluvuille on jonkin vertailukohta, kuten esim. yleisesti arvioitu taso, yrityksen oma tavoite tai edellisen tilikauden tunnusluvun lukema, on niiden tulkitseminen helpompaa. Näin myös itse tunnusluvut voivat olla ilman vertailukohtaa ja pelkinä numeroina esitettynä informatiivisesti köyhiä. Tunnuslukujen arvojen tulkinta voi myös riippua näkökulmasta. Yksi tulkitsija näkee kannattavuuden tärkeämpänä, toinen arvostaa korkeimmalle taseen vakavaraisuuden arvot. Alma Talentin tunnuslukuoppaasta löytyy kattava lista eri talouden tunnuslukujen määritelmistä ja laskutavoista (Alma Talent, i.a.).

3.1 Liikevaihto ja tilikauden tulos

Tilinpäätöksen tuloslaskelma voidaan ilmoittaa kirjanpitoasetuksen mukaan kululajikohtaisesti tai toimintokohtaisesti (Kirjanpitoasetus 1997/1339). Suomessa selvästi eniten käytetty tuloslaskelman esitysmuoto on kululajikohtainen esitys (Salmi, 2012, s. 47). Tuloslaskeman puolella ensimmäinen ilmoitettu lukema on yrityksen liikevaihto (mts. 48). Liikevaihto kertoo yrityksen varsinaisesta liiketoiminnasta saadut myyntituotot. Liikevaihtoon kuuluvat myynnistä saadut bruttotulot, palvelualan myyntipalkkiot ja vaihto-omaisuuden myyntituotot.

Liikevaihto on näin yrityksen volyymin mittari. Se on myös taloudellisia tunnuslukuja laadittaessa usein yksi referenssiluku, johon yrityksen muita tuloslaskelman lukemia, kuten liikevoittoa tai palkkakuluja, suhteutetaan. Tätä liikevaihtoon tehtävän vertailun kautta tapahtuvaa tuloslaskelman analysointia kutsutaankin suhteelliseksi rakennetarkasteluksi (Salmi, 2012, s. 165). Suhteellisesta rakennetarkastelusta saaduilla tulosprosentteilla ja tunnusluvuilla voidaan tehdä vertailuja koko toisiin saman alan yrityksiin tai koko toimialaan (mts. 169).

Tilikauden tulos on tuloslaskelman erä, joka kertoo viivan alle jäävän voiton tai tappion, kun kaikki kulut on laskettu liikevaihdosta sekä muista liiketoiminnan tuotoista pois (Salmi, 2012, s. 61). Tämä lukema kertoo sen lopullisen summan, mikä omistajille jää yrityksen tuloksesta itselleen. Siitä tehdään siis myös mahdollinen voitonjako omistajien kesken, tai vaihtoehtoisesti liitetään saadut voittovarot yrityksen vapaaseen omaan pääomaan. Jälkimmäinen toimintatapa kasvattaa yrityksen nettovarallisuutta eli pääomaa, ja näin ollen vahvistaa yrityksen vakavaraisuutta. Tilikauden tuloksen potentiaalinen vaikutus yrityksen omavaraisuuteen on sitä suurempi, mitä tämän tuloksen näyttävä voitto tai tappio on.

3.2 Vakavaraisuus ja omavaraisuusaste

Yrityksen vakavaraisuudella tarkoitetaan yrityksen rahoituksen rakenteen kestävyyttä, eli siinä kuvataan yrityksen pääoman ja velan suhdetta (Salmi, 2012, s. 259). Jos yritys on velkainen tai sen muut kulut heikentävät nettotulosta, saattavat olosuhteiden äkilliset muutokset sysätä yrityksen taloudellisiin vaikeuksiin. Vakavaraisuutta voidaan mitata joko staattisilla tai dynaamisilla mittareilla. Vakavaraisuuden staattiset arvot kuvaavat yrityksen

rahoituksen pohjaa, kun dynaamiset arvot taas kertovat liikevaihdon suhteesta velkaan (Salmi, 2012).

Omavaraisuusaste on taseesta laskettava vakavaraisuutta kuvantava yrityksen taloudellinen tunnusluku. Yrityksen taseen oman pääoman määrä toimii puskurina, mikäli tilanne kentällä muuttuu yritykselle vähemmän suosiolliseksi. Miten paljon tämän oman pääoman määrä on suhteessa koko taseen loppusummaan, kutsutaan omavaraisuusasteeksi. Korkea omavaraisuusaste jättää yritykselle liikkumavaraa suhdanteiden heikentyessä tai kilpailun kiristyessä (Alma Talent Oy, i.a.). Omavaraisuusaste lasketaan kaavalla:

OMAVARAISUUSASTE%

$100 \times \text{oma pääoma} /$
Oikaistun taseen loppusumma -
Tehtyyn työhön perustuvat ennakot

Omavaraisuusasteen ohjearvot ovat Alma Talentin (Alma Talent Oy, i.a.) mukaan:

Erinomainen >50 %, **Hyvä 35–50 %**, **Tyydyttävä 25–35 %**, **Välttävä 15–25 %**, **Heikko <15 %**.

Nämä eivät kuitenkaan ole kiveen kirjoitettuja arvoja. Ilari Salmen kirjassa (Salmi, 2012, s. 188) yleinen ohjeistus omavaraisuusasteen lukeman tulkinnasta on suuripiirteisempi:

Hyvä >40 %, **Tyydyttävä 20–40 %**, **Heikko < 20 %**.

Omavaraisuusasteen tulkinnassa on syytä muistaa, että koska se on rahoitusasemaa kuvaava tunnusluku, vaikuttavat investoinnit ja lainat siihen. Sen sijaan, että yritys mittaisi menestystään suoraan omavaraisuusasteella, sille asetetaan tietyt tavoitetasot (Salmi, 2012, s. 137). Näin se toimii tietynlaisena turvarajana, jonka alle ei sovi mennä. Kuitenkin alle 15 % lukemaa pidetään heikkona, huolimatta minkä toimialan yrityksestä on kyse (Vilkkumaa, 2010, s. 72). On myös huomioitava, että omavaraisuusaste on taseessa yhden päivän lukema. Mikäli yrityksellä on hieman ennen tilinpäätöstä ensi vuoden puolella hoitava velka tai mikäli sen varaston arvo on tilikauden lopussa korkea, voi omavaraisuusasteen lukema jäädä niin matalaan lukemaan, joka ei välttämättä kuvaa yrityksen todellista vakavaraisuustilannetta (Alma Talent Oy, i.a.).

Omavaraisuusasteen perusta on siis oman pääoman määrä yrityksessä. Omaa pääomaa voi syntyä kolmesta eri lähteestä (Salmi, 2012, s. 72–73). Näitä ovat omistajien tekemä pääomasijoitus yritykseen, liiketoiminnan avulla kasvanut oma pääoma ja yrityksen hallussa olevan omaisuuden arvonnousu. Yhtiön oma pääoma jakautuu sidottuun ja vapaaseen pääomaan. Sidottuun pääomaan kuuluvat yhtiön osakepääoma ja erilaiset arvonnoukseen liittyvät rahastot. Tätä pääomaa ei voi jakaa omistajien kesken ulos yrityksestä. Vapaaseen pääomaan kuuluu kaikki muu oma pääoma, kuten edellisten tilikausien voittovarot ja sijoitetun vapaan pääoman rahasto (SVOP). Nämä ovat yrityksen kannattavuutta mitattaessa merkittäviä taseen eriä, koska niistä maksetaan omistajille mahdollisesti osingot. Vapaa pääoma on näin omistajilleen olennainen taseen eräkokonaisuus, mikäli he haluavat omistuksestaan taloudellisesti hyötyä (mts. 74).

Tutkimuksessa käytetään myös termiä nettovelkaantumisaste (Alma Talent Oy, i.a.). Tämä on yrityksen taloudellinen tunnusluku, joka kertoo yrityksen velan suhteesta omaan pääomaan. Sen lukema saadaan, kun kaikki yrityksen korolliset velat vähennetään sen likvideistä rahavaroista ja jaetaan summa omalla pääomalla.

3.3 Yhtiön varojen väheneminen ja omavaraisuusasteen heikkeneminen

Matala omavaraisuusaste lisää oman pääoman menettämisen riskiä ja siten rahoituskanavien ehtymistä (Salmi, 2012, s. 194). Heikolla omavaraisuusasteella operoivan yhtiön tappioiden kestokyky on rajallinen ja näin toimiva yhtiö päättyy nopeammin toiminnan lakkaamiseen tai myymiseen kilpailijalle. Ilari Salmi vertaakin kirjassaan vakavaraisuutta vakuutuksen ottamiseen. Salmi (s. 194–195) huomauttaa, että ongelmat hoidetaan vakavaraisuuden kautta, mutta siinä vaiheessa vakavaraisuutta ei voida enää ”ottaa”, kuten ei vakuutustakaan.

Oma pääoma voi muuttua negatiiviseksi, jos yritys tekee tilikaudella suurta tappiota suhteessa sen osakekannan ja vapaan pääoman arvoon. Mikäli yrityksen oma pääoma laskee negatiiviseksi, on sen hallituksen viipymättä tehtävä Osakeyhtiölain vaatima rekisteri-ilmoitus osakepääoman menettämisestä (Osakeyhtiölaki 624/2006, 20 luku, 23 §). Saman lainkohdan toisessa momentissa säädetään julkisen osakeyhtiön velvollisuudesta laatia

erillistilinpäätös ja toimintakertomus yrityksen tilan selvittämiseksi jo siinä vaiheessa, kun yhtiön oman pääoman määrä on laskenut alle puoleen osakepääomasta.

4 TOIMIALAT JA KOHDEYRITYKSET

Kaikki tässä tutkimuksesta löytyvät yritysten talouden tunnusluvut löytyvät niiden vuoden 2020 tilinpäätöksestä. Tutkimuksessa vertailtavat toimialat ovat rakentaminen, päivittäistavaramarkkinat ja palveluala. Siihen pyrittiin valitsemaan tunnettuja yrityksiä, jotka voivat lisäksi kuulua konserniin. Yritykset on valittu olettaen, että rakentaminen ja päivittäistavaramarkkinat kärsivät COVID-19-pandemiasta vähemmän, kuin palveluala. Toimialavertailuja tehtäessä pyrittiin valitsemaan suunnilleen samankokoisia yrityksiä. Yleinen sääntöviiva onkin, että mikäli ansainnan logiikka on erilainen, on tunnuslukujen vertailukin vaikeampaa (Salmi, 2012, s. 139).

Rakentamisen alalta valittiin työhön kolme suurikokoista tekijää, koska tunnuslukujen vertailu on näin mielekkäämpää. Mukana on Talouselämä-lehden rankingin mukaan Suomen suurin rakennusalan konserni YIT oyj, kuudenneksi suurin yritys Lehto Group oyj ja listan ulkopuolelta infrarakentamisen suuryritys Destia oyj (*Talouselämä*, 2021).

Yritys	Sija	Liik...	Liikev...	Netto...	Sijoite...	Ostav...	Brutt...	Hen...	TE-...
YIT	25	3069	-10 %	32	4 %	33 %	31	7377	5,8
Skanska	51	1283	+20 %	73	21 %	42 %	10	2230	9,9
SRV Yhtiöt	69	976	-8 %	-15	3 %	23 %	13	991	5,1
Lujatalo	84	756	+7 %	32	21 %	54 %	16	1658	9,8
NCC Suomi	92	670	-5 %					1537	
Lehto Group	115	545	-18 %	-8	-1 %	39 %	4	1115	6,0

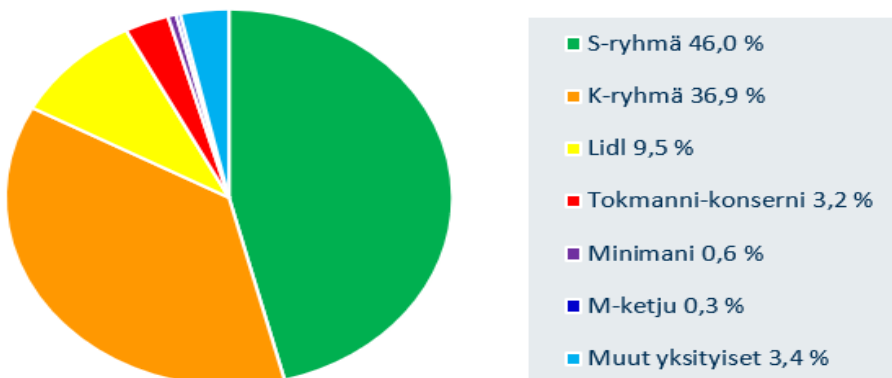
Taulukko 6. Uusi Talouselämä 500 -selvitys on ilmestynyt: Yrityslista ja tunnusluvut löytyvät täältä (TE 500, 2021).

Päivittäistavaramarkkinat-termi eroaa päivittäistavara-kaupasta siten, että Kaupan liiton tekemän jäsentelyn mukaan päivittäistavara-kauppa tarkoittaa koko alan tuotevalikoimaa myyviä itsepalvelulla toimivia marketteja (Kaupan liitto, i.a.).

kun taas päivittäistavaramarkkinat sisältävät edellisen lisäksi kahvila- ja ravintolamyynnin, henkilöstöravintolat ja julkisten laitosten ruokahuollon. Tässä tutkimuksessa toimialana

käytetään päivittäistavaramarkkinoita. Näin saadaan eroteltua palveluala ravintoloiden ja kahviloiden liiketoimista.

Päivittäistavaramarkkinoilta valittiin poikkeuksellisesti yksi isompi toimija, koska Suomessa päivittäistavarakaupan markettimyynnin volyymi oli vuonna 2020 kahden konsernin hallussa 82,9 %:n osuudella (Päivittäistavarakauppa ry, 2020).

Kuvio 11. Päivittäistavaramarkkinat Suomessa (Päivittäistavarakauppa ry, 2020).

Palvelujen toimialan piiriin mahtuu monenlaisia yrityksiä. Kohdeyritysten valintaprosessissa vältettiin saman ammattialan yrityksiä, eli ei haluttu tutkia esimerkiksi kolmen eri tilitoimiston tunnuslukujen muutosta. Kohdeyrityksiksi valikoituivat tapahtumajärjestäjä Laataamo Group, tilitoimisto Lakeuden Tilitoimisto Oy ja suurinvestointien pohjalta toimiva, ruokatavaroiden kotiinkuljetusta harjoittava startup-yritys Wolt. Näistä juuri Wolt erottui muista kohdeyrityksistä huomattavasti suuremmalla liikevaihdolla ja massiivisella alkupääomalla.

4.1 RAKENTAMINEN

Rakentaminen on toimiala, joka voidaan jakaa asuntorakentamiseen, toimitilarakentamiseen, infrarakentamiseen ja korjausrakentamiseen. Valtioneuvosto ennusti COVID-epidemian alussa, että rakentamisen toimiala olisi taloudellisesti pahiten kärsivien joukossa (Valtioneuvosto, 2020, s. 10). Alan töissä ei olla asiakkaiden kanssa lähitekemisissä samassa määrin, kuin kaupan ja palvelujen aloilla. Etäisyyksien pitäminen on helpompaa.

Valtiovarainministeriö julkaisi myöhemmin 10.9. raportin, jossa se kävi läpi COVID-19:n vaikutuksia vuoden 2020 rakentamiseen ja samalla ennusti seuraavan vuoden tapahtumia (Valtiovarainministeriö, 2020). Raportin mukaan suhdanne ja näkymät ovat olleet pandemian alusta asti heikkoja, mutta silti vaikutusta rakentamiseen ei ollut. Raportti puhuikin tuloksestaan yllätyksellisenä. Uusiorakentaminen oli toukokuun loppuun mennessä vielä vilkkaampaa kuin edellisenä vuonna. Korjausrakentaminen oli eristäytymistoimien vuoksi vähentynyt. Toimitilojen rakentamisessa oletettiin esiintyvän etätöiden lisääntymisen vuoksi epävarmuutta, mutta rakentamisraportin mukaan toimitilakysyntä ei ole kärsinyt. Inf-rakentaminen on raportin mukaan kasvanut edellisvuodesta 12 % eikä laskusuhdannetta alalle ole odotettavissa.

4.1.1 Lehto Group Oy

Lehto Group Oy on suomalainen rakennusalan konserni, jonka työhistoriaan kuuluu muun muassa Seinäjoen Ideaparkin rakentaminen vuosien 2018 ja 2019 aikana. Lehto Groupin liikevaihto putosi vuosien 2019 ja 2020 välillä 123 miljoonaa euroa, mikä on osuutena -18,4 %. Tästä huolimatta sen omavaraisuusaste koheni vuonna 2020 selvästi 29,6 % luke-
masta 38,7 %:iin (Lehto Group Oy, 2021b, s. 94). Kohentumisen taustalla on yrityksen poismaksamat velat, joten tässä tapauksessa koronaviruspandemian vaikutukset eivät Lehto Groupin tapauksessa näy omavaraisuusasteessa. Yhtiön kokonaisvelan määrä putosi tilinpäätöksen mukaan 339,6 miljoonasta eurosta 260,2 miljoonaan.

Lehto Group joutui tekemään taloudellisia supistustoimia COVID-19-pandemian vuoksi heti maaliskuussa 2020. Sen vuosikertomuksessa esiteltiin kuukausittain merkittävimmät tapahtumat ja siinä mainittiin 25.3. aloitetut yt-neuvottelut, joilla Lehto Group saavutti 50 henkilötyövuoden säästön (Lehto Group Oy, 2021a, s. 12). Pelkona olivat pandemian aiheuttamat tuotannon viiveet ja alihankintaresurssien toimitushäiriöt (mts. 21).

4.1.2 YIT Oyj

YIT Oyj on suuri suomalainen rakennusalan konserni, jonka osaamiseen kuuluvat asuminen ja toimitilojen lisäksi myös infrarakentaminen ja kaupunkisuunnittelu. COVID-19-pandemialla ei ollut YIT:n omavaraisuuteen vuosien 2019 ja 2020 välillä kuin prosenttien muutos. Arvo putosi 34 %:a 33 %:iin (YIT Oyj, 2021).

YIT on vuosikertomuksessaan huomionnut COVID-19-pandemian näkyvästi. Toimitusjohtajan katsauksessa pandemian leviämisen huoli on selvästi esillä. Tämän lisäksi kertomuksen riskienhallintaosiossa pandemian mahdolliset haittavaikutukset tulevaisuudessa on kirjattu huolehdittavien asioiden joukkoon (YIT Oyj, 2021).

4.1.3 Destia Oyj

Destia Oyj on suomalainen infrarakentamiseen keskittynyt rakennusyritys, jonka omisti vielä vuonna 2020 sijoitusyhtiö Ahlström Capital Oy. Yhtiö myi Destia Oyj:n vuoden 2021 puolella ranskalaiselle rakennusjätti Colas SA:lle (Ahlstrom Capital Oyj, 2021) Koska Destia Oy:n pääpaino ei ole asumisessa tai toimitilarakentamisessa, sen saattoi olettaa kärsivän kohdeyrityksistä kaikkein vähiten. Destian liiketulos vuonna 2020 oli 14,6 Me, mikä on 2,3 Me enemmän kuin vuonna 2019. Sen liikevaihdossa ei ollut suurta muutosta ja omavaraisuusaste kasvoi 1,7 %. Yrityksen nettovelkaantumistasteen merkittävä vähentyminen johtui käyttöön otetuista IFRS16-standardin mukaisista vuokrakohteiden tuloutussäännöistä (PwC, 2016).

Taulukko 7. Destian tilinpäätös ja vuosikertomus vuodelta 2020 julkaistu (Destia, 2021).

Avainluvut (IFRS), Milj. EUR	1-12/2020	1-12/2019
Liikevaihto	563,8	569,9
Liiketulos	14,6	12,3
% liikevaihdosta	2,6	2,2
Liiketulos, vertailukelpoinen	16,4	11,2
% liikevaihdosta	2,9	2,0
Katsauskauden tulos	10,9	9,1
% liikevaihdosta	1,9	1,6
Oman pääoman tuotto, % **)	13,6	11,4
Omavaraisuusaste, %	34,5	32,8

Yrityksen vuoden 2020 vuosikertomuksessa COVID-19 mainitaan toimitusjohtajan tiivistyspuheessa, mutta muuten vuosikertomuksesta ei löydy strategisia toimintalinjoja pandemian varalle (Destia, 2020).

4.2 PÄIVITTÄISTAVARAMARKKINAT

Toimialan valinnassa huomioitiin päivittäistavarakauppa siis siten, että otettiin käsittelyyn koko päivittäistavaramarkkinat, jotka käsittävät markkettimyynnin lisäksi ravintolamyynnin. Ravintolamyynnin muutosta verrataan sekä Tilastokeskuksen tuotannon bruttoarvon muutokseen (kts. Kuva 27 osiosta Tulokset) sekä Matkailu- ja Ravintolapalvelut ry:n, eli MaRan julkaisemaan tilastoon vuosien 2019 ja 2020 välisestä muutoksesta (kts. Kuva 28 osiosta Tulokset).

Päivittäistavaramarkkinoinnin kategorisointi palvelualan ulkopuolelle on tutkimuksen harmaata aluetta. Kaupan alalla on paljon yrityksiä, jotka ovat vahvasti palvelupainotteisia, kuten koko ravintola-ala. Anniskelu- ja ruokalamyyntiin liittyy paljon asiakkaan laskussa näkyvää palvelua. Tämän myötä siihen liittyy vaikeasti vältettävien lähikontaktien vuoksi myös Valtioneuvoston ja terveysviranomaisten rajoituksia. Kolmeen yritykseen valittiin kaksi

palvelupainotteista ravitsemusliikettä ja niiden rinnalle ennustetusti vähäisemmin pandemiasta kärsivä Kesko-konsernin päivittäistavaramyynti.

4.2.1 Kesko-konserni

Kesko-konsernin päivittäistavarakauppa, eli K-ryhmä, oli vuonna 2020 markkinaosuudeltaan Suomen S-ryhmän jälkeen toiseksi suurin (PTY, 2021). Sen toiminnan rajoittamiseen ei niin vahvoja keinoja ole, koska ruokatavaroiden ostamisen rajoittaminen johtaisi nopeasti kansanterveydelliseen kriisiin. Keskon asemaa ei huoltovarmuuskriittisenä organisaationa ei erikseen ole määritelty, mutta Valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuustavoitteista (1048/2018, 7.4) elintarvikkeiden saanti määritellään elintärkeäksi yhteiskunnan toiminnaksi.

Pandemiolla oli vuositasolla K-ryhmän päivittäistavaramyyntiin pelkästään positiivinen vaikutus. Sen päivittäistavaroiden liikevaihto nousi 200 Me vuodesta 2019. Vaikka koko konsernin liikevaihto laski, päivittäistavaran suuri menekki nosti koko konsernin liikevoittoa yli 150 miljoonalla eurolla (Kesko, 2021). Kesko-konserni ei julkaissut K-ryhmän päivittäismyynnin osuuden omavaraisuusastetta erikseen, joten tutkimuksessa käytetään vakavaraisuuden osalta koko konsernin lukua. Päivittäistavaramyynti luo koko konsernin liikevaihdosta kuitenkin hieman yli puolet 5,73 miljardia euroa 10,67 miljardista eurosta (Kesko, mt.).

4.2.2 Katri Antell Oy

Henkilöstöruokaketju Katri Antell Oy on perinteikäs suomalainen henkilöstöravintolaketju. Yrityksen liikevaihto ja omavaraisuusaste putosivat molemmat dramaattisesti vuoden 2020 aikana (Finder.fi, 2021). Yrityksen liikevaihto putosi 45,6 miljoonasta eurosta 24,8 miljoonaan ja omavaraisuusaste heikkeni vuoden aikana 46,5 % lukemasta 28,2 %:iin.

Taulukko 8. Taloussanomien Yritystiedot (*Taloussanomien*, 2020).

	12/2016	12/2017	12/2018	12/2019	12/2020
Liikevaihto	50,2 milj. €	52,4 milj. €	49,4 milj. €	45,6 milj. €	24,8 milj. €
Liikevaihtomuutos	8,70 %	4,40 %	-5,80 %	-7,70 %	-45,70 %
Tilikauden tulos	-453445 €	-161827 €	-2,2 milj. €	223561 €	-4 milj. €
Liikevoitto	-0,80 %	-0,20 %	-3,60 %	0,50 %	-15,80 %
Henkilöstö	606	623	852	691	484
Omavaraisuusaste	52,30 %	51,40 %	45,70 %	46,50 %	28,20 %

Omavaraisuusasteen putoaminen on Katri Antell Oy:n koko konsernin kohdalla ollut todella raju. Lukemana 28,2 % ei sinällään ole hälyttävän matala, mutta putoamisen vauhti sen sijaan ollut sitä. Toimitusjohtaja Tomi Lantto arvosteli rajoituksia *Kauppalehdessä*, syyttäen niitä epärealistisiksi (*Kauppalehti*, 2021). Lanton mukaan Katri Antell Oy on joutunut sulkemaan vuoden 2021 alkupuoleen mennessä 30 ravintolaa.

4.2.3 Burger-In Oy

Burger-In Oy on suomalainen ravintola-alan yritys, joka tunnetaan paremmin Hesburger-hampurilaisketjun omistajana (Finder.fi, 2020). Burger-In menetti liikevaihdostaan noin miljoona euroa koronavuonna: 19,44 Me → 18,66 Me. Tämä riitti pudottamaan yrityksen liike-tulosta. Tilikauden tulos putosi 2,6 Me → 0,5 Me.

Vaikka yritys ei tuloksellisesti pudonnut tappion puolelle, kasvoi sen taseen loppusumma oman pääoman pysyessä samana. Tämä pudotti omavaraisuusastetta 75 % lukemasta 65 %:iin. Näitä tilinpäätöksen tunnuslukuja tarkastellessa on muistettava, että Burger-In Oy:n tilikausi päättyy syyskuussa. Yrityksen koronavuoden 2020 tunnusluvuissa ei siis ole mukana kolme viimeistä kuukautta, ja sen lisäksi siinä on kolme kuukautta vuoden 2019 loppuvuoden lukuja.

Taulukko 9. Tilikauden tulos (Suomen Asiakastieto, 2020).

	2017/09	2018/09	2019/09	2020/09
Liikevaihto (tuhatta euroa)	18349	18955	19641	18661
Liikevaihdon muutos %	0,5%	3,3%	3,6%	-5%
Liiketulos (tuhatta euroa)	7478	7814	7936	7653
Käyttökate %	44,2%	45,5%	45,4%	46,4%
Liikevoitto %	40,7%	41,2%	40,4%	40,5%
Tilikauden tulos (tuhatta euroa)	1926	3117	2607	524
Henkilöstö	31	31	33	34
Oma pääoma yhteensä (tuhatta euroa)	56643	59761	62367	62891
Omavaraisuusaste %	65%	68%	75%	65%

4.3 PALVELUALA

Ensimmäisten rajoitusten alkaessa Valtioneuvoston raportissa epäiltiin, että palvelualojen liiketoiminta tulee kärsimään pahiten ihmisten paikallisen kontaktin vähentyessä (Valtioneuvosto, 2020, s. 13). Työhön valituista kolmesta yrityksestä Woltin liiketoimintamallilla oli hyvät edellytykset selvitä kriisistä, sillä ihmisten liikkumisen väheneminen kasvattaa helposti ruoan kotiinkuljetusta. Kaksi muuta ovat tapahtuma-alan yritys Lataamo Group Oy ja eteläpohjalainen tilitoimisto Lakeus Tilitoimisto Oy. Näistä kahdesta tapahtuma-alaa koski huomattavasti suurempi määrä rajoituksia kuin kirjanpitoa.

4.3.1 Wolt

Ruokalähettilpalveluja toimittava Wolt on vauhdilla kasvanut startup-yritys. Sen liikevaihto on kasvanut huimasti perustamisvuodesta 2014 alkaen. Woltin liikevaihto kaksinkertaistui vuosien 2019 ja 2020 tilikausien aikana: 81,2 M eurosta 164,3 M euroon (Finder.fi, 2020). Se on siitä huolimatta tehnyt tasaisesti tappiota: vuoden 2019 tulos oli –37,3 M euroa ja vuoden 2020 tulos oli –44,2 M euroa. Yrityksen omavaraisuusaste on silti erittäin vankalla pohjalla johtuen suurista ulkopuolisista pääomasijoituksista. Odotettavissa oleva lasku-kausi COVID-19-epidemian alkaessa ei heikentänyt kiinnostusta Woltiin, vaan sijoittajilta

riitti uskoa yrityksen tulevaisuuteen (Tivi, 2020). Omavaraisuusasteen tunnusluku oli vuonna 2019 70 %, ja vuonna 2020 92 %.

Vuoden 2020 alussa *Financial Times* listasi suurimmat eurooppalaiset kasvuyritykset. Wolt oli listalla kakkosena (*Financial Times*, 2020).

Taulukko 10. FT1000 - Europe's Fastest Growing Companies 2020 (*Financial Times*, 2020).

FT 1000 – Europe's Fastest Growing Companies 2020							
Rank	Name	in 2019 ranking	in 2018 ranking	Country	FT Category	Absolute Growth Rate [in %]	Compound Annual Growth Rate (CAGR) [in %]
1	OakNorth Bank	no	no	United Kingdom	Fintech	37,462.5%	621.5%
2	Wolt Enterprises	no	no	Finland	Technology	15,641.9%	439.9%
3	Bolt Technology	yes	no	Estonia	Technology	12,959.7%	407.4%
4	Elements Global Services	no	no	Spain	Support Services	10,233.3%	369.3%
5	Les Eco-Isolateurs	yes	no	France	Construction	10,077.5%	366.9%

4.3.2 Lataamo Group Oy

Lataamo Group Oy on Livson Group Oy:n omistaman konsernin alainen tapahtuma-alan yritys. Tapahtuma-alan noudatettavaksi osuvista rajoituksista suurien kokoontumisten kielttäminen oli tilaisuuksia ja festivaaleja järjestävälle yritykselle luonnollisesti suuri isku. Lataamo Groupin liikevaihto putosi vuodesta 2019 vuoteen 2020 7,77 M eurosta 4,02 M euroon. Samalla ennen koronavuotta Vuoden Toimisto -palkinnon (*Kauppalehti*, 2019) saanut yritys muuttui tappiolliseksi. Liiketulos putosi 297 000 euron voitosta 19 000 euron tappioon.

Lataamo Groupin omavaraisuusaste ei kärsinyt ensimmäisen koronavuoden aikana, vaan se päinvastoin nousi edellisestä vuodesta 32 % → 38 %. Näin suurilla tappioilla yrityksen

omavaraisuuden nousu ei liene mahdollista ilman ulkopuolista tukea. Livson Groupin konsernin sisäinen rahoitustuki on ollut välttämätöntä.

4.3.3 Lakeus Tilitoimisto Oy

Etelä-Pohjanmaalla toimiva tilitoimisto Lakeus Tilitoimisto Oy on tuloksellisesti kasvanut viimeisten vuosien ajan (Finder.fi, 2021). Koronavuosi 2020 ei tuonut poikkeusta, vaan tilitoimiston liikevaihto kasvoi 692 000 euroon edellisen vuoden 500 000 euron lukemasta. Yrityksen liiketulos kasvoi 126 tuhannesta 167 tuhanteen.

Lakeus Tilitoimisto Oy:n vakavaraisuus ei heikentynyt merkittävästi vuonna 2020. Omavaraisuusasteen tunnusluku näytti 2020 tilinpäätöksessä 71 % lukemaa, mikä tarkoittaa erinomaista. Edellisestä vuodesta laskua oli 2 prosenttiyksikköä. Yritys on kokoluokaltaan melko pieni, joten kahden uuden työntekijän palkkaaminen kertoo yrityksen selvinneen koronavuoden haasteista taloudellisten mittarien mukaan hyvin.

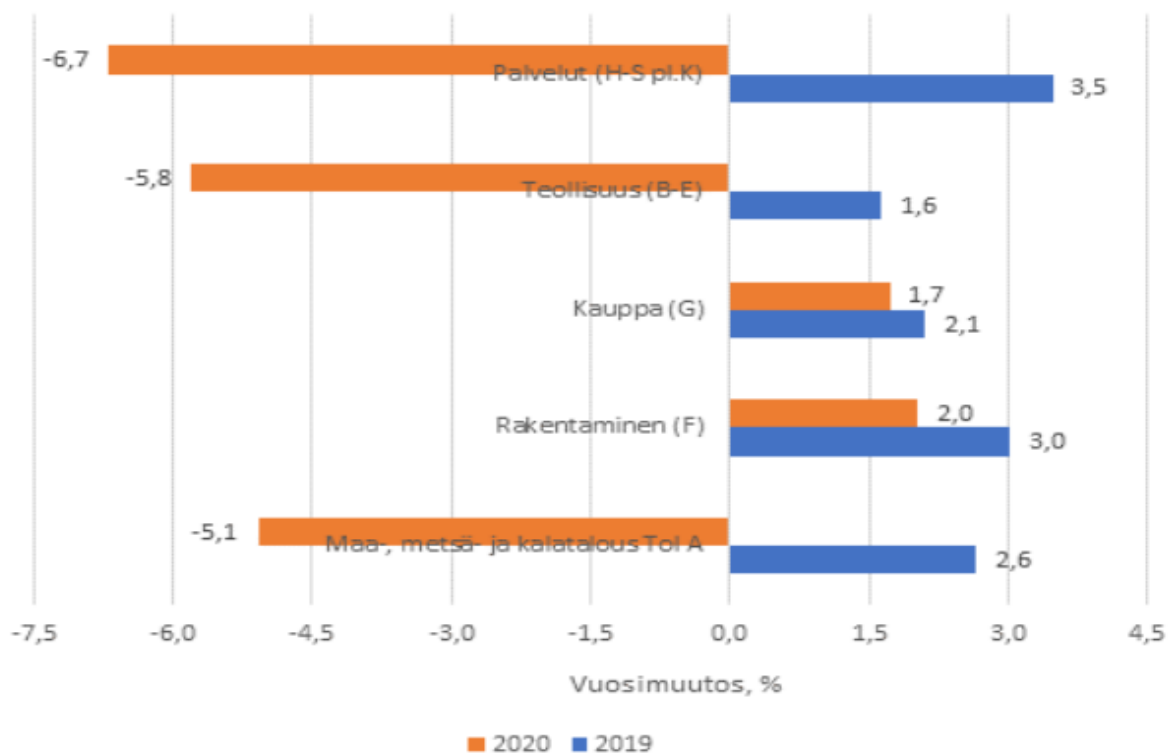
Taulukko 11. Lakeus Tilitoimisto Oy, Taloustiedot (Suomen Asiakastieto, 2021).

	2017/12	2018/12	2019/12	2020/12
Liikevaihto (tuhatta euroa)	203	334	500	692
Liikevaihdon muutos %	31,8%	64,5%	49,7%	38,4%
Liiketulos (tuhatta euroa)	32	32	126	167
Käyttökate %	15,7%	10,8%	26,5%	25,3%
Liikevoitto %	15,2%	9,4%	25,1%	24,1%
Tilikauden tulos (tuhatta euroa)	26	26	101	132
Henkilöstö	4	7	7	9
Oma pääoma yhteensä (tuhatta euroa)	57	89	183	226
Omavaraisuusaste %	69%	61%	73%	71%

5 TULOKSET

Työ pyrkii vertaamaan saatuja toimialakeskeisiä tuloksia keskenään ja sen lisäksi niitä verrataan Tilastokeskuksen joulukuussa 2021 julkaisemaan päätoimialojen tuotannon bruttoarvojen muutoksista kertovaan, Alueellinen yritystoimintatilasto 2020- taulukkoon (Tilastokeskus, 2021). Alla esitetystä, vertailupohjana käytettävästä taulukosta löytyvät työn kolme tutkittavaa päätoimialaa:

Tuotannon bruttoarvon kehitys päätoimialoilla vuosina 2019–2020

Kuvio 12. Toimipaikkojen tuotannon bruttoarvo supistui vuonna 2020 (Tilastokeskus, 2021).

Tuotannon bruttoarvolla mitataan toimialan todellista tuotantoa, jossa lasketaan liikevaihtoon mukaan valmisteverojen muutokset, valmistus omaan käyttöön, varastonmuutos, liike toiminnan muut tuotot ja yrityksen toimipaikkojen sisäiset siirrot. Tästä vähennettynä kauppatarvaroiden hankinnat, saadaan tuotantotoiminnan lukema, joka esittää vain kauppatarvaroiden myynnistä syntyvän marginaalin (Tilastokeskus, 2021).

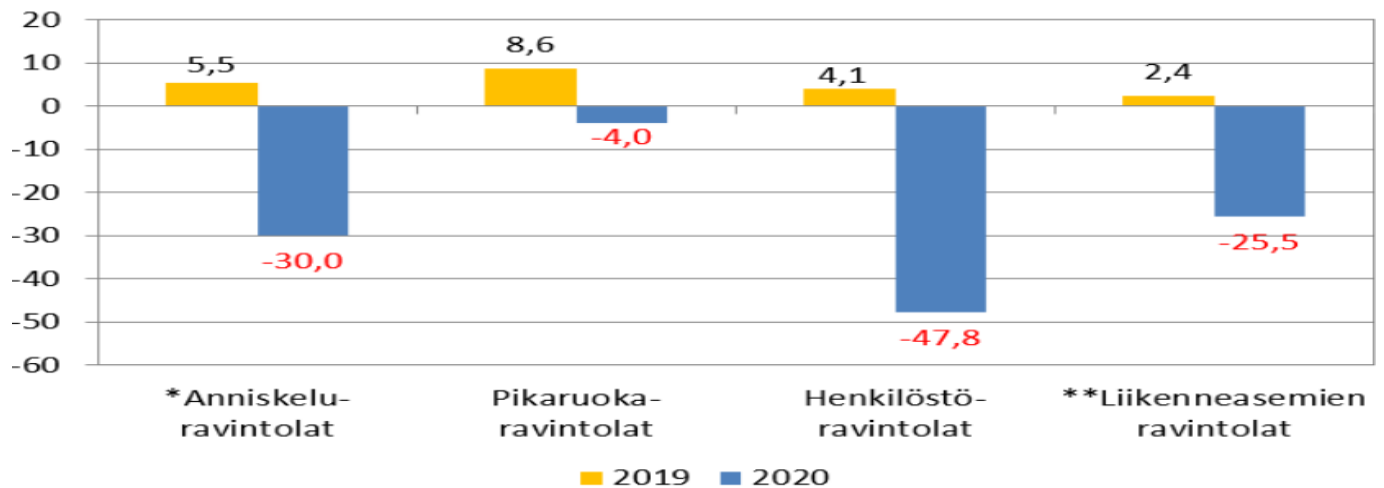

Alueellisen yritystoimintatilaston tilaston mukaan Suomen kaikkien yritysten bruttoarvo vuonna 2020 oli n. 318 miljardia euroa. Lukema oli vuotta aikaisemmin 14,5 miljardia suurempi, joten bruttoarvon kokonaispudotus vuosien 2019 ja 2020 välillä oli 4,4 %.

Kohdeyritysten taloudellisia lukuja koko toimialan bruttoarvoon vertailtaessa on syytä huomioida kaksi seikkaa:

- 1) Päivittäistavara- ja palvelualan kohdeyrityksissä on liikevaihdoltaan yksi muita selkeästi suurempi yritys (Kesko ja Wolt). Näin pylväsdiagrammia laadittaessa kahden pienemmän liikevaihtoa osoittava palkki kutistuu vertailukelvottomaksi. Olennaista tutkimuksessa on kuitenkin muutoksen määrä, ei keskinäisen volyymin vertailu.
- 2) Päivittäistavaramarkkinoiden yrityksistä kaksi kuuluu bruttoarvon muutosta mittaavassa tutkimuksessa palvelutoimialaan. Vaikka yritykset myyvät elintarvikkeita, sisältyy yrityksen toimenkuvaan runsaasti myös palvelutoimia. Tilastokeskus on näin sisällyttänyt matkailu- ja ravintola-alan palvelujen toimialaan. Päivittäistavaramarkkinoilla tarkoitetaan katsantokannasta riippuen joko elintarvikkeiden myyntiä tai sen päälle kaikkea anniskelu- ja ravintolamyyntiä.

Päivittäistavaramarkkinoilla voidaan kahden kohdeyrityksen tuloksia verrata MaRa:n julkaisemaan vuosien 2019 ja 2020 välisen muutosraportin tilastoon (kts. Kuva 28), joissa nähdään varsin lohduttomia lukuja verrattuna Tilastokeskuksen arvonmuutostilastoon:

*MaRan arvio

** Liikenneasemien ravintolamyynti ilman pikaruokamyyntiä

Kuvio 13. Ravintoloiden liikevaihdon vuosimuutos (prosenttia) 2019–2020 (MaRa ry, 2021).

5.1 Liikevaihto ja liiketulos 2019 ja 2020

Toimialavertailu aloitetaan tutkimalla tuloslaskelman puolella tapahtuneita muutoksia. Alta löytyvään taulukkoon on kirjattu kolmen toimialan kohdeyritysten liikevaihdon ja tilikauden tuloksen muutokset tutkimusajalta:

Taulukko 12. Kohdeyritysten liikevaihto, tilikauden tulos ja omavaraisuusaste 2019–2020.

	Liikevaihto 2019	Liikevaihto 2020	Muutos%	Tilikauden tulos 2019	Tilikauden tulos 2020	Omavaraisuusaste 2019	Omavaraisuusaste 2020
RAKENTAMINEN							
Lehto Group Oyj	667 700 000 €	554 700 000 €	-16,9 %	-35 700 000 €	-8 200 000 €	29,60 %	38,70 %
YIT Oyj	3 392 000 000 €	3 069 000 000 €	-9,5 %	15 000 000 €	27 000 000 €	34,00 %	33,00 %
Destia Oyj	569 900 000 €	563 800 000 €	-1,1 %	9 100 000 €	10 900 000 €	32,80 %	34,50 %
PÄIVITTÄISTAVARA							
Kesko päivittäistavara	5 531 200 000 €	5 732 000 000 €	3,5 %	370 700 000 €	481 900 000 €	31,20 %	33,10 %
Katri Antell Oy	45 600 000 €	24 800 000 €	-45,6 %	223 561 €	-4 000 000 €	46,50 %	28,20 %
Burger-In Oy	19 641 000 €	18 661 000 €	-5,0 %	2 607 000 €	524 000 €	75,00 %	65,00 %
PALVELUALA							
Wolt	81 200 000 €	164 300 000 €	102,3 %	-37 300 000 €	-44 200 000 €	70,00 %	92,00 %
Lataamo Group Oy	7 770 000 €	4 020 000 €	-48,3 %	297 000 €	-19 000 €	32,00 %	38,00 %
Lakeus Tiltoimisto Oy	500 000 €	692 000 €	27,7 %	101 000 €	132 000 €	73,00 %	71,00 %

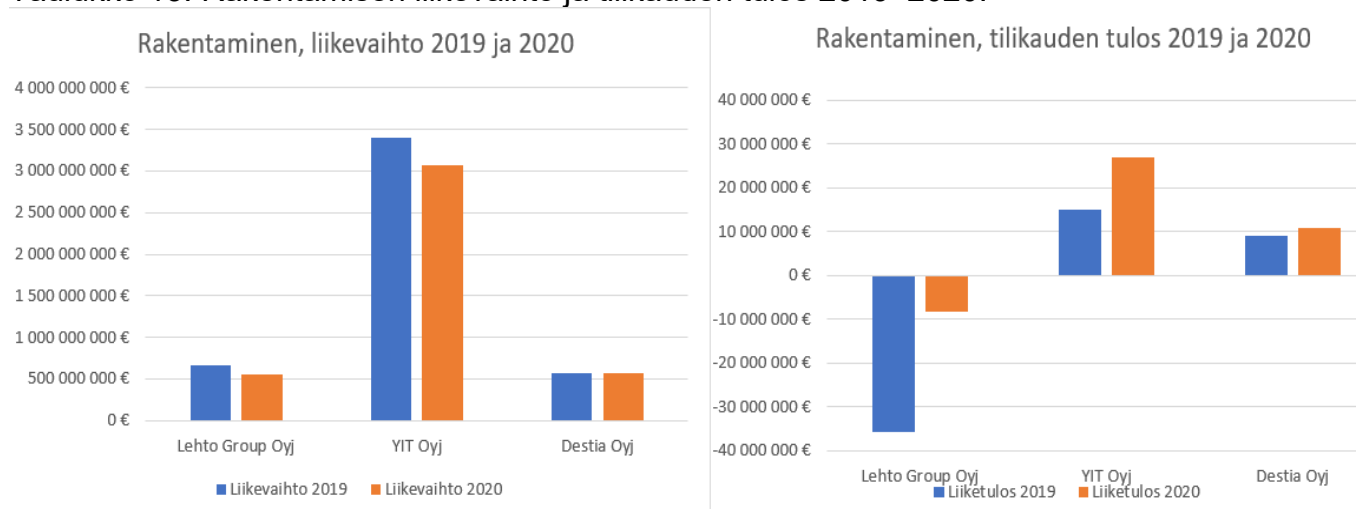
5.1.1 Rakentaminen

Rakentamisen toimialan yritykset olivat kaikki suurikokoisia pörssiyrityksiä, YIT Oyj:n ollessa kuitenkin selkeästi suurin. Näiden jokaisen kohdeyrityksen liikevaihto putosi

edellisvuodesta vuonna 2020. Keskimääräinen liikevaihdon muutos oli $-9,17\%$. Tästä huolimatta jokainen alan yritys kohensi tilikauden tulostaan koronavuonna, joskaan esimerkiksi Lehto Group Oyj ei tehnyt voitollista tulosta, vaan edelleen suurta tappiota. Silti sen tilikauden tuloksen suhde edellisvuoteen oli $435,4\%$ suurempi. Lehto Groupilla oli vuonna 2020 käynnissä tervehdyttämishjelma, jonka agendaan kuuluivat muun muassa korjausrakentamisen lakkauttaminen muihin, kuin rakennettaviin uudiskohteisiin ja henkilöstövähennykset (Lehto Group Oyj, 2021a, s. 9). YIT Oyj:n tulos oli koronavuonna voitollinen, ja sen lisäksi se oli kasvanut suhteellisesti lähes kaksinkertaiseksi vuosien 2019 ja 2020 välillä. Destia Oyj:n liikevaihto ja tilikauden tulos pysyivät tutkimusajan stabiilina: liikevaihdon muutos oli $-1,1\%$ ja tilikauden tuloksen muutos $+1,2\%$.

Keskimääräinen tilikauden tuloksen kasvu rakentamisen toimialan kohdeyrityksillä oli $205,5\%$ ($+435,4\%$, $+180\%$, $+1,2\%$). Niissä rakentamisen volyymin putoaminen ei vaikuttanut tutkimusaikana tilikauden tulokseen negatiivisesti.

Taulukko 13. Rakentamisen liikevaihto ja tilikauden tulos 2019–2020.

Verrattuna Tilastokeskuksen ilmoittaman rakentamisen 2% bruttoarvon nousuun (kts. Kuva 27) vuonna 2020, kohdeyritysten tuloslaskelman puoli oli kaikissa tuloskasvun suunnassa. Vuotuisen tuloksetekoon pandemialla ei ollut rakentamisen toimialaan negatiivista vaikutusta, vaan se vaikutti kohdeyritysten otoksessa päinvastoin positiivisesti. Valtioneuvoston pandemian alussa antamiin ennusteisiin peilaten, tulokset rakentamisen puolella olivat enimmäkseen positiivisia (Valtioneuvosto, 2020). Myös alan erikoisjulkaisu Rakennuslehti, julkaisi vuoden 2021 alussa Seppo Mölsän artikkelin, jossa hänen

esittelemänsä StatFin:n, Elinkeinoelämän keskusliiton ja Macrobondin toimialavertailun taulukko näytti rakentamisen selvinneen ensimmäisestä koronavuodesta muita toimialoja paremmin (Mölsä, 2021).

5.1.2 Päivittäistavaramarkkinat

Päivittäistavaramarkkinoiden osalta tulokset vaihtelivat eri liiketoimintamallien välillä. Kesko Oyj teki vuonna 2020 ennätystuloksen päivittäistavaramyynnin vetämänä. Liikevaihdon kasvu edellisvuodesta oli +3,5 % ja tilikauden tuloksen kasvu peräti +30,0 %. Henkilöstöruokaravintoloita pyörittävä Katri Antell Oy sitä vastoin menetti liikevaihdostaan –45,6 % rajoitusten ja sulkutoimien seurauksena. Sen tilikauden tulos romahti noin 223 000 eurosta neljän miljoonan euron tappioon. Muun muassa Hesburger -hampurilaisravintolaketjun omistavan Burger-In Oy:n tulos heikkeni huomattavasti, mutta pysyi kuitenkin vielä voitollisena. Liikevaihto putosi koronavuonna –5,0 % ja tilikauden tulos oli viisinkertaisesti edellisvuotta heikompi. Tulos putosi 2,6 miljoonasta 524 000 euroon.

Päivittäistavaramarkkinoiden kohdeyrityksistä Kesko Oyj:n päivittäistavarakauppa erottuu ylivoimaisesti suurimpana. Keskon tuloksissa on huomioitava, että vuosikatsauksessa ja tilinpäätöksessä ei ollut saatavissa erillistä tilikauden tulosta tai omavaraisuusasteen tunnuslukua konsernin päivittäistavarakaupan osuudelle. Näin tutkimuksessa käytetään Keskon koko konsernin tulosta ja omavaraisuusastetta. Kuvasta 28 voidaan nähdä päivittäistavarakaupan muodostavan yli puolet konsernin liikevaihdosta.

Taulukko 14. Kesko-konsernin liikevaihto ja tulos osastoittain 2020.

LIKEVAIHTO JA TULOS Tammi-joulukuu 2020

1-12/2020	Liikevaihto, M€
Päivittäistavarakauppa	5 732,0
Rakentamisen ja talotekniikan kauppa ilman erikoiskauppaa	3 424,3
Erikoiskauppa	215,2
Kesko Senukai	427,3
Rakentamisen ja talotekniikan kauppa yhteensä	4 066,2
Autokauppa	892,6
Yhteiset toiminnot ja eliminoinnit	-21,4
Yhteensä	10 669,2

Päivittäistavaramarkkinoiden tilikauden tulosten muutoksissa oli suuria heittoja. Siinä missä Keskon tulos kasvoi +30 %, Katri Antellin tulossuhde oli prosenttilukuna –1789 % ja Burger-Intin vastaava lukema oli –498 %. Suurien heittelyjen vuoksi päivittäistavaramarkkinoihin laskettavien yrityksen tilikauden tuloseron keskiarvoksi tulee –752 %. Tilastokeskuksen kaupan alan bruttoarvon kasvu (kts. Kuva 27) on kuitenkin Suomessa +1,7 %. Tämän mukaan suurten elintarvikeryhmien volyymit vetävät Tilastokeskuksen kaupan alan bruttovuotilastoja ylös, kun vastaavasti pienemmät tekijät tekevät rajua tappiota, koska ovat tiukempien rajoitussäännösten alaisena. Lisäksi päivittäistavaran verkkomyynti kolminkertaistui vuosien 2019 ja 2020 välillä (ePressi.com, 2020). Tämä verkkomyynnin kasvu loi myynnin vuotuisen kasvun osuudesta viidenneksen.

Huomioitava on myös, että Tilastokeskuksen käyttämä ”kaupan ala” ei tarkoita yksiselitteisesti samaa, kuin päivittäistavarakaupan myynti. Päivittäistavarakauppa ry:n laatiman tilaston mukaan S-ryhmä ja K-ryhmä muodostavat 86,9 % Suomen päivittäistavaramyynnistä, pois lukien käyttötavara (Päivittäistavarakauppa ry, 2021). Kaupan liitto esittää sivullaan vuoden 2020 liikevaihdon muutokset alta löytyvässä taulukossa siten, että se jakaa oman toimialansa eri liiketoiminnan osiin:

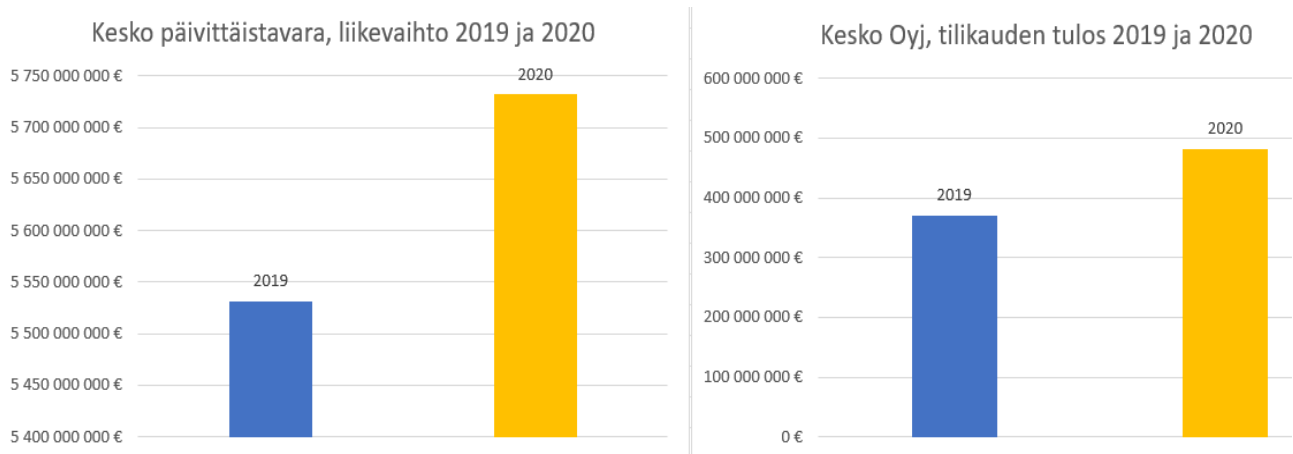
LIKEVAIHDON VUOSIMUUTOS VÄHITTÄISKAUPAN JOILLAKIN TOIMIALOILLA

Vuosimuutos (2019–2020) ja toukokuun 2021 kumulatiivinen vuosimuutos (2020–2021), %

Kuvio 14. Liikevaihdon vuosimuutos vähittäiskaupan joillakin toimialoilla (Kaupan liitto, 2021).

Päivittäistavaramarkkinoiden kohdeyritysten liikevaihto ja tilikauden tulos erillisinä kaavioina, johtuen suurista volyymieroista:

Kuvio 15. Keskon päivittäistavarakaupan liikevaihto ja koko konsernin tilikauden tulos 2019 ja 2020.

Kuvio 16. Päivittäistavaramarkkinat muut yritykset liikevaihto ja tilikauden tulos 2019 ja 2020.

Valtioneuvoston ennusteessa koronarajoitusten alkaessa tukku- ja vähittäiskauppa nähtiin alana, joka selviäisi muita pienemmin tappioin.

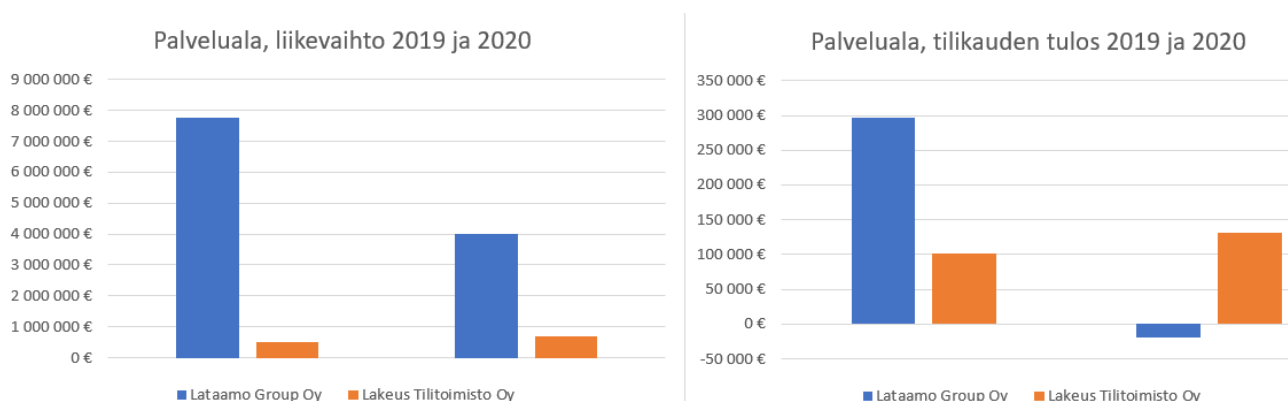
5.1.3 Palveluala

Palvelujen toimialan bruttoarvon lasku oli vuosien 2019 ja 2020 välillä Tilastokeskuksen mittarien mukaan merkittävää (kts. Kuva 27). Vuoden 2019 vuosikehitys +3,5 % vaihtui koronavuonna -6,7 % toimialan bruttoarvon alenemiseen. Toimialan kohdeyritysten kokoluokka oli liikevaihdoltaan selkeästi keskiarvoltaan tutkimuksen pienin. Ne eroavat toisistaan myös liiketoimintamalleiltaan. Wolt Enterprises Oy on vauhdilla kasvava startup-

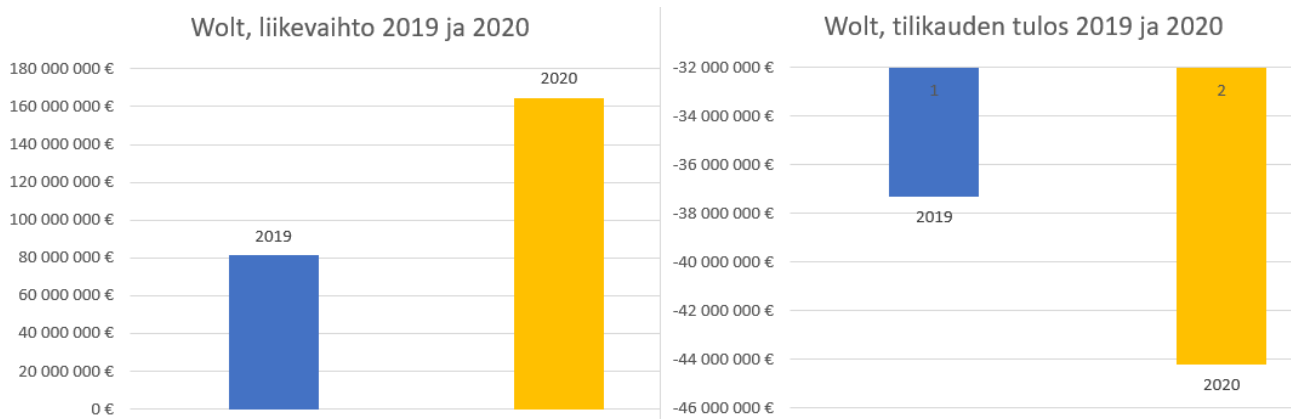
yritys, Lataamo Group Oy niin ikään kasvussa ollut tapahtuma-alan toimija ja kirjanpito-yritys Lakeus Tilitoimisto Oy oli liikevaihdossa mitattuna kokoluokaltaan tutkimuksen pienin kohdeyritys.

Wolt Enterprises Oy:n liikevaihto kasvoi tutkimusaikana hieman yli kaksinkertaiseksi 81,3 miljoonasta eurosta 164,3 miljoonaan (prosentuaalinen kasvu +102,3 %). Sen tilikauden tuloksen tappiot olivat suuria jo vuonna 2019: -37,3 miljoonaa euroa. Vuonna 2020 tappiot kasvoivat vielä -44,2 miljoonaan. Tilikauden tuloksen kasvun pudotus on näin -18,5 %. Woltin tilanne näyttäytyy näin tulososiossa hyvinkin heikolta, mutta edellä esitettävässä omavaraisuusosiossa nähdään, että Woltin rahoitusrakenne ei kärsi jatkuvista tappioista lainkaan. Lataamo Group Oy oli tapahtumajärjestäjänä lukuisten koronarajoitusten kohteena. Yrityksen liikevaihdosta katosi koronavuoden tilinpäätöksessä lähes puolet, kasvuprosentin näyttäessä -48,3 %. 297000 euron voittotulos muuttui vuodessa -17 000 euron tappioksi. Tappioprosentiksi tulee näin -104,7 %. Tilitoimisto Lakeus Oy:n tilinpäätös oli sekä liikevaihdolta että tilikauden tulokselta positiivinen. Liikevaihdon kasvuprosentti oli +27,7 % ja tuloksen vastaava +30,7 %. Rajoitustoimet eivät juurikaan koskeneet tilitoimistojen toimintaa.

Alla palvelualan kohdeyritysten liikevaihdon ja tilikauden tuloksen muutokset pylväsdiagrammina siten, että Wolt Enterprises Oy on volyymin kokonsa vuoksi esitetty erikseen:

Kuvio 17. Palvelualan yritysten liikevaihto ja tilikauden tulos 2019 ja 2020.

Kuvio 18. Wolt Enterprises Oyj liikevaihto ja tilikauden tulos 2019 ja 2020.

Palvelualan yritysten tulomuutoksen keskiarvo putoaa selvästi negatiiviseksi: Kolmen yrityksen (–18,5 %, –104,7 % ja +30,7 %) keskimääräinen tulomuutos oli –30,8 %. Luku on linjassa toimialan bruttoarvon (–6,7 %) sulamisen kanssa. Tulosten heittäily eri yritysten välillä kuitenkin kertoo palvelualan tulomuutoksen vertailun haastavuudesta. Toimiala kattaa huomattavan määrän erilaisia liiketoimia, joista osa joutui kärsijän osaan heti pandemian alettua. Haavoittuvana alana tapahtumapalvelujen puolella, Lataamo Group Oy oli pakotettu sulkemaan päätoimensa, kun taas tilitoimistoille oli potentiaalisesti enemmän töitä tarjolla konsultoinnin tarpeen kasvaessa. Palvelualalla osalla yrityksistä oli etätyömahdollisuus, kun toisilla etätyö on lähes vastakohta liiketoiminnan sisällölle. Verkkomyynnin ja etätapaamisten mahdollisuus auttaa usealla alalla, mutta kaikilla liiketoiminnan aloilla nämä eivät ole sovellettavissa.

5.2 Omavaraisuusaste 2019 ja 2020

Vuotuinen tappio pienentää yrityksen omaa pääomaa ja heikentää täten omavaraisuusastetta, vakavaraisuuden tavallisinta mittaria. Omavaraisuusasteen tunnusluvulla tarkoitetaan yrityksen rahoituspohjan vahvuutta kestää näitä tappioita. Yksi tappiollinen vuosi ei useinkaan yksin ole syytä omavaraisuusasteen heikkenemiselle. Koronapandemia oli kuitenkin länsimaisessa jälkiteollisessa yhteiskunnassa ainutlaatuinen ilmiö. Rajoitustoimien johdosta saattoi ennustaa synkkää vuotta monelle toimialalle. Tässä osiossa tarkastellaan numeroiden valossa sitä, miten paljon yksi noin yhdeksän ja puolen kuukauden pituinen jakso tilikaudessa, kykenisi syömään eri toimialojen yritysten omaa pääomaa.

Taulukko 15. Toimialojen omavaraisuusasteen muutokset 2019 ja 2020.

	Liikevaihto 2019	Liikevaihto 2020	Omavaraisuusaste 2019	Omavaraisuusaste 2020
RAKENTAMINEN				
Lehto Group Oyj	667 700 000 €	554 700 000 €	29,60 %	38,70 %
YIT Oyj	3 392 000 000 €	3 069 000 000 €	34,00 %	33,00 %
Destia Oyj	569 900 000 €	563 800 000 €	32,80 %	34,50 %
PÄIVITTÄISTAVARA				
Kesko päivittäistavara	5 531 200 000 €	5 732 000 000 €	31,20 %	33,10 %
Katri Antell Oy	45 600 000 €	24 800 000 €	46,50 %	28,20 %
Burger-In Oy	19 641 000 €	18 661 000 €	75,00 %	65,00 %
PALVELUALA				
Wolt	81 200 000 €	164 300 000 €	70,00 %	92,00 %
Lataamo Group Oy	7 770 000 €	4 020 000 €	32,00 %	38,00 %
Lakeus Tilitoimisto Oy	500 000 €	692 000 €	73,00 %	71,00 %

Yltä löytyvästä taulukosta löytyvät kohdeyritysten omavaraisuusasteen muutokset vuoden 2020 aikana. Näistä luvuista saadaan eri toimialoille **tämän tutkimuksen keskimääräiset muutosprosentit**:

Rakentaminen:	+3,3 %	Ennuste: Heikkenee
Päivittäistavaramarkkinat:	-8,8 %	Ennuste: Vaihtelee riippuen liiketoimesta
Palveluala:	+8,7 %	Ennuste: Vaihtelee riippuen liiketoimesta

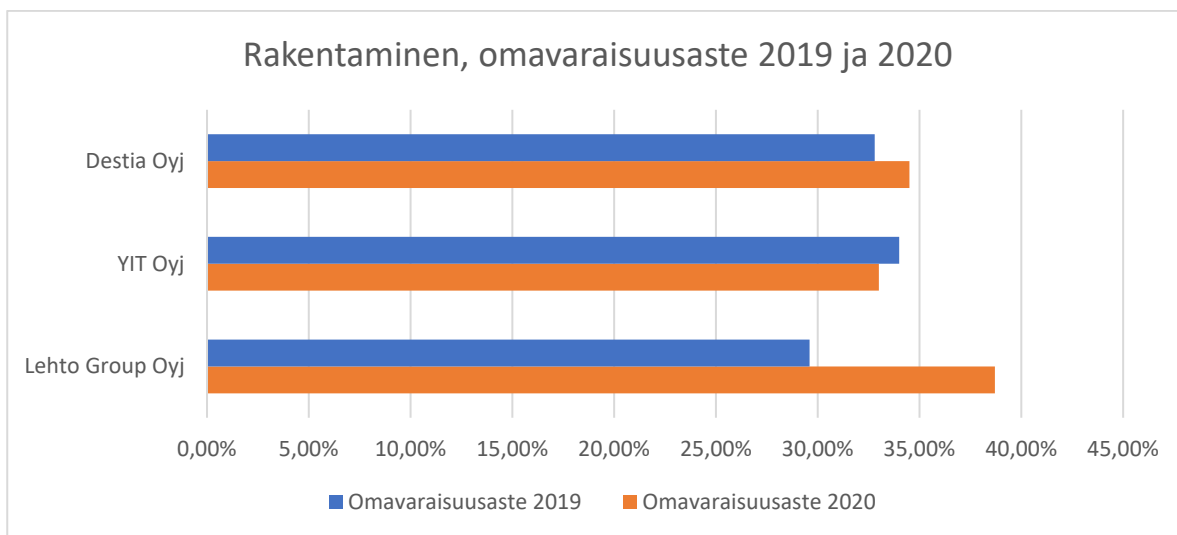
Tilastokeskus mittasi bruttoarvon muutosta muuten samoin, mutta sen käyttäessä termiä ”kaupan ala”, jäivät ravintola- ja matkailuala määritelmän ulkopuolelle. **Bruttoarvon toteutuneet muutokset** vuoden 2020 aikana olivat:

Rakentaminen:	+2,0 %
Kaupan ala:	+1,7 %
Palveluala:	-6,7 %

Valtioneuvoston toimesta rakentamisen toimialalle ennustettiin enemmänkin taantumaa kuin kasvua, mutta sitä vastoin sekä kohdeyritysten omavaraisuuden muutos että toimialan bruttoarvo, olivat nettopositiivisia.

5.2.1 Omavaraisuusasteen muutos – rakentaminen

Rakentamisen toimialalla valitut yritykset muistuttivat eniten toisiaan sekä liiketoimintamalliltaan että kokoluokaltaan. Rakentamisen yritykset eivät olleet yhdenkään valtion tukitoimen hakijoina. Myöskään suorat rajoitukset eivät koskeneet rakentamista. Valtioneuvoston ohjeistuksessa rakentamiselle, pääpaino oli töiden järjestelyn ja työmaan vapaa-ajantilojen käyttöön liittyvissä seikoissa (Rakennusteollisuus, 2020). Näin, kuten tuloslaskelman puolen, myös omavaraisuusasteen muutoksen vertailu, on tällä alalla muihin kohdetoimialoihin verrattuna vaivattomampaa. Rakentamisen toimiala saattoi jatkaa toimintaansa lähes samalla tavalla, kuin vuonna 2019.

Kuvio 19. Rakentamisen omavaraisuusaste 2019 ja 2020.

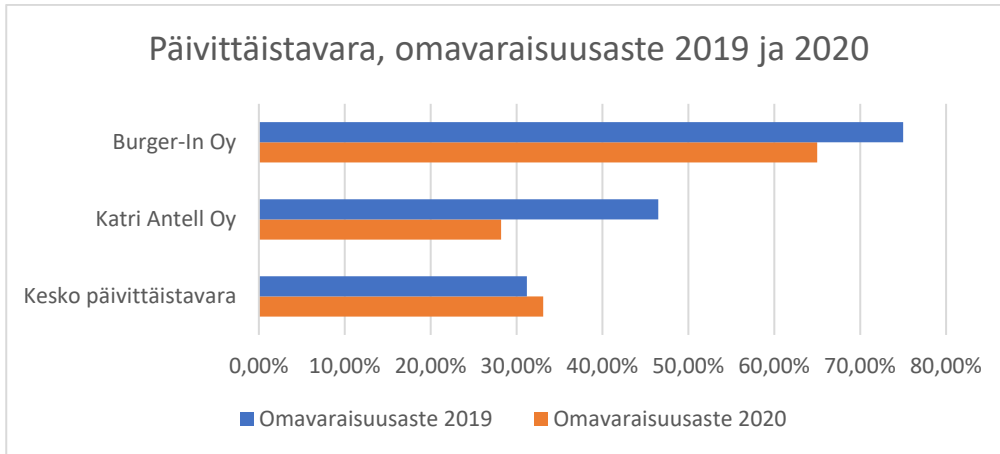
Tuloksissa omavaraisuuden muutoksessa oli kasvua, mutta se oli kolmella eri konsernilla kuitenkin vain keskimäärin +3,3 %. Tässä keskiarvossa suurin yksittäinen tekijä on Lehto Group Oyj:n taseen velkojen väheneminen 79,5 miljoonalla eurolla. Sen velan suhde taseen loppusummaan oli 75 % vuonna 2019, kun se vuonna 2020 laski 68 %:iin. Yrityksen nettovelkaantumisaste pieneni vuoden 2019 lukemasta 115,9 %, vuoden 2020 lukemaan 7,0 %. Kaiken kaikkiaan tuloksista voidaan tulkita, että koronapandemia ei heikentänyt rakennustoimialan omavaraisuutta. Muutos oli korkeintaan kasvusuuntainen, ja ennusteisiin nähden yllätyksellisen positiivinen.

5.2.2 Omavaraisuusasteen muutos – päivittäistavaramarkkinat

Päivittäistavaramarkkinoiden kohdeyrityksille oli Valtioneuvoston ennusteessa hyvin erilaisia uhkakuvia. Vähittäis- ja tukkukaupan ei odotettu kärsivän paljon siinäkään vaiheessa, kun ensimmäiset rajoitukset ja sulkutoimet asetettiin (Valtiovarainministeriö, 2020). Hotelli-ravintola- ja matkailualan taas odotettiin pysähtyvän suurilta osin kokonaan.

Päivittäistavaramarkkinoilla oli haettavana liiketoimintamallista riippuen erilaisia valtiontukia. Vähittäis- ja tukkukauppa sai kustannustukea, kun ravintola-alalle oli erillinen tuki haettavana. Tukien kokoluokat olivat kuitenkin varsin matalia, tuen hakemiseen oikeutettujen yritysten määrä suhteellisen pieni ja hylkäysprosentti verraten korkea (kts. Kuvat 20 ja 21). Esimerkiksi Elina Järvisen Seinäjoen ammattikorkeakoululle koordinoimassa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston teettämässä kyselyssä, palvelu- ja matkailualan yritysten omistajista suuri määrä ilmoitti yrityksensä olleen hakukelvottomia (Järvinen;Jyllilä;& Janhunen, Koronakyselyn tulokset, 2021). Saaduilla tuilla ei kuitenkaan voitu vaikuttaa omavaraisuusasteeseen suoraan, vaan ainoastaan kompensoida tuotannon ja myynnin vähenemisestä johtuvia tappioita.

Keskon päivittäistavarakauppa teki ennätystuloksen ja hinasi koko konsernin tuloksen ennätysten puolelle. Omavaraisuusaste ei luonnollisestikaan kärsinyt. Samaan aikaan henkilöstöravintolaketju Katri Antell Oy joutui sulkemaan ravintoloita ja menetti omavaraisuusasteestaan 18,3 % yhden tilikauden aikana. Hampurilaisketju Hesburgerin omistajataho Burger-In Oy:n omavaraisuusaste oli vahva 75 %, ja siitä katosi koronavuonna 10 %. Tätä lukemaa tarkasteltaessa on syytä huomioida, että Burger-In:in tuloksessa on vuoden 2019 puolta kolme kuukautta.

Kuvio 20. Päivittäistavaramarkkinoiden omavaraisuusaste 2019 ja 2020.

Koronapandemian nopea vaikutus päivittäistavaramarkkinoiden omavaraisuusasteeseen korreloi tutkimuksessa rajoitustoimien ja yrityksen koon välillä. Mitä pienempi yritys ja mitä enemmän rajoitustoimet koskivat sen pääliiketoimia kivijalkamyymälässä, sitä nopeampaa oli omavaraisuusasteen heikkeneminen.

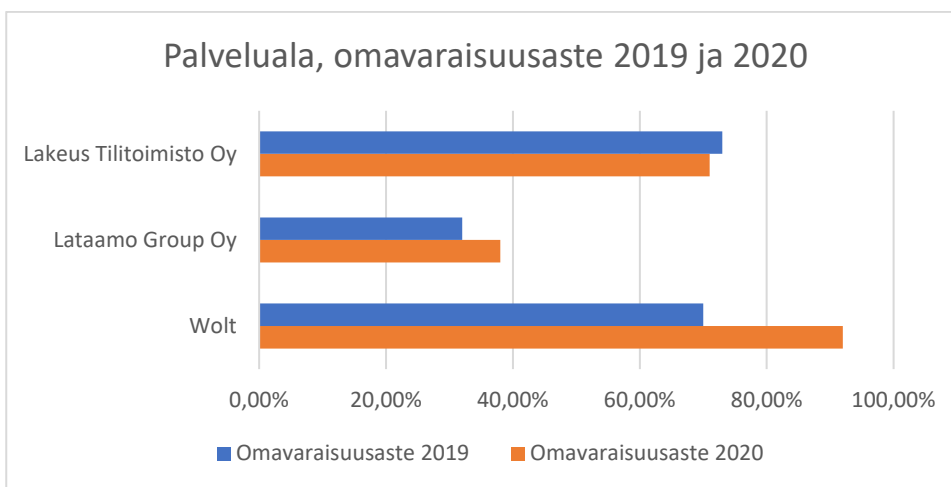
Taulukko 16. Päivittäistavaramarkkinat: Rajoitusten ja omavaraisuusmuutoksen suhde.

	Liikevaihto vuonna 2019	Rajoitukset	Vaikutus omavaraisuuteen
Kesko Oyj	5 730 000 000,00	VÄHÄISET	ei mitään
Katri Antell Oy	45 600 000,00	ERITTÄIN MITTAVAT	erittäin merkittävä
Burger-In Oy	19 600 000,00	MITTAVAT	varsin merkittävä

5.2.3 Omavaraisuusasteen heikkeneminen – palveluala

Tämän tutkimuksen tulkinnanvaraisimmat tulokset löytyvät palvelualan kohdeyritysten omavaraisuusasteen muutoksista. Palvelualan yritysten bruttoarvo putosi Tilastokeskuksen julkaiseman selvityksen (kts. Kuva 27) mukaan $-6,7\%$ vuonna 2020. Tämä ei kuitenkaan valitun kolmen yrityksen vakavaraisuudessa näkynyt. Merkittäviä pudotuksia omavaraisuusasteessa ei ollut yhdelläkään yrityksellä, vaikka näistä ainoastaan Tilitoimisto La-keus Oy kykeni tekemään edellisvuoteen verrattavaa, tai sitä parempaa, tulosta. Yritysten skaala palvelualalla on laeva, joten toimialalle löytyy myös runsaasti eritasoisia rajoituksia, riippuen täysin liiketoimien luonteesta.

Wolt Enterprises Oy:n tapauksessa korkea omavaraisuusaste selittyy ympäri maailmaa tulevalla sijoitusrahalla. Omavaraisuusasteen nouseminen tutkimusaikana 92 % lukemaan, ei muutoin tapahdu yritykselle, joka teki kyseisen kahden vuoden ajanjaksolla yhteensä 80 miljoonan euron tappiollisen tuloksen. Tilitoimisto Lakeus Oy oli ainoa yritys, joka teki paremman tuloksen kuin vuonna 2019, mutta se oli silti ainoa, jonka taseessa näkyi omavaraisuusasteen pientä laskua. Tapahtumajärjestäjä Lataamo Group Oy:n tulos romahti huomattavasti vuodesta 2019. Kokoon-tumisrajoitukset riivasivat yritystä koko vuoden ja sen liikevaihto lähes puolittui. Tästä kaikesta huolimatta Lataamon omavaraisuusaste kohosi lukemasta 32 % lukemaan 38 %.

Kuvio 21. Palvelualan yritysten omavaraisuusaste 2019 ja 2020.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän työn ongelmallisin puoli oli toimialojen ja yritysten valinta, sekä näistä valinnoista johtuvat epäselvyydet tulkintakysymyksissä. Toimialoja valittaessa rakentaminen oli luontevin tutkimuskohde. Sen kohdeyritykset muistuttivat toisiaan, vaikka kokoluokassa oli eroja. Lisäksi muutokset tuloksessa ja vakavaraisuudessa olivat vähäisiä. Päivittäistavara-kaupan myynnin muutoksia tutkittaessa oli ongelmana se, että sanan määritelmä itsessään sisällyttää Kaupan liiton mukaan vain ne kaupan alan yritykset, joiden toimena on ns. markettimyynti. Näin tämän työn toiseksi tutkittavaksi kohteeksi valikoitui toimialatermi ”päivittäistavaramarkkinat”, joka sisältää myös ravintola- ja anniskelumyyntin. Kyse oli kuitenkin päivittäistavaraa myyvistä yrityksistä, joihin rajoitusten vaikutusta piinallisimmin kohdistettiin. Kolmantena valittuna palveluala, jolle pyrittiin valikoimaan kohdeyritykset mahdollisimman laajalla skaalalla siten, että ne eroaisivat päivittäistavaramarkkinoiden yrityksistä. Tämä myös sen vuoksi, että saataisiin kuvaa myös toimialan sisäisistä vaihteluista, kun sitä muihin verrattaisiin. Palvelualalla yritysvalinnat menivät siis ristiin Tilastokeskuksen kaupan alan määrittämisen kanssa, ja näin kuvasivat lopulta palveluiden toimialan yleistä, pääosin negatiivista bruttoarvon kehitystä, varsin heikosti.

Koronaviruspandemian suurimmat lyhyen aikavälin vaikutukset kohdistuivat yrityksiin, joiden asiakaskunnan ostokäyttäytymistä rajoitettiin valtion toimin. Tällaiseksi liiketoiminnan rajoittamiseksi lasketaan luonnollisesti myös kulttuuri- ja urheilutilaisuuksia sulkeneet koontumisrajoitukset- ja kiellot. Kivijalkamyynnin väheneminen oli vuonna 2020 rajoitusten ulkopuolelle jääneistä yrityksistä kuitenkin pientä. Aihetta tutkineessa, Haaga-Helialle tehdystä lopputyössä, Noora Pitkänen suoritti ostopäätöskyselyn (Pitkänen, 2020). Vastauksen perusteella pandemiarajoitusten ollessa pahimmillaan ruokatavaroiden hankintakäyttäytyminen pysyi samanlaisena. Kuitenkin verkkomyynti ja kiinnostus verkkomyyntiä kohtaan, kohosivat Pitkäsen kyselyn mukaan selvästi. Tässä työssä olivat tutkinnan alla kokonaiset toimialat, mutta Pitkäsen osoittama ostokäyttäytymistrendi näkyi tuloksissa. Nopea tulospudotus tuli niille toimialoille, joihin luettavien yritysten ovet piti sulkea osin tai kokonaan, ja vielä pahempaan, mikäli liiketoimintamalliin ei voinut sisällyttää verkkomyyntiä.

Valtion tukitoimien tehokkuutta vuoden 2021 puolelle ei tutkimuksessa lähdetty selvittämään. Tukitoimia läpikäyvässä teoriaosuuden lukemista kuitenkin ilmenee, että tukien

hakemisessa oli epäselvyyksiä, niin hakijoiden kuin tukea myöntävien tahojen osalta. Kustannustuen hakujen hylkyprosentti oli korkea ja moni yrittäjä oli ilmoittanut jättäneensä haun kokonaan tekemättä. Lisäksi osa tuista maksettiin kompensationsa suoraan arvonlisäverojen ilmoittamisesta ilmenevän tulospudotuksen perusteella. Tämän tutkimuksen tuloksissa yritystukien hakijoista ei ollut tietoa, mutta kahden pahiten rajoituksista kärsineiden yrityksen tuloksessa yritystuen elvyttävä merkitys on ollut vähäinen.

Tätä tutkimusta sivuavassa lopputyössä, Lassi Anttila ja Rami Aaltonen tutkivat koronaviruspandemian vaikutusta logistiikkayritysten toimintaan vuonna 2020 yrityskyselyn keinoin (Aaltonen & Anttila, 2020). Heidän työstään löytyi paljon yhteneväisyyksiä tämän tutkimuksen kanssa. Taloudellisia vaikutuksia logistiikkayritysten toimintaan oli jonkin verran, joskin ääripäät korostuivat. Eniten vastauksia oli ”vaikuttanut alle 10 %” ja toiseksi eniten ”vaikuttanut yli 70 %”. Selkeitä lomautustarpeita koki kuitenkin neljäsosa yrityksistä. Vastanneista yrityksistä kaksi kolmasosaa ei ollut hakenut tukea, ja vain yksi oli ilmoittanut hakeneensa tukea siten, että se oli oikeasti auttanut. Aaltosen ja Anttilan työssä ei myöskään haettu vastausta siihen, johtuuko tukien hakemattomuus viitseliäisyyden tai osaamisen puutteesta vai siitä, että tarvetta ei ollut. Heidän mukaansa kuljetusyritykset olivat kuluttajabarometrilla arvioineet, että kuljetusalan toiminnan supistuvan kolmanneksella. Tämä ei toteutunut. Tapahtunut on linjassa tämän tutkimuksen kanssa siinä mielessä, että pandemian ensimmäisestä vuodesta hyvin selvinnyt rakennusala on logistiikkayritysten suuri työllistäjä.

Tulevaisuuden pandemioita vastaan taistellessa vuoden 2020 kriisinhoitovaiheet opettivat ainakin sen, että yhteiskunnan sulkeminen, ja tilanteen helpottaessa taas nopea avaaminen, ei toimi tehokkaasti. Tätä kirjoitettaessa on tiedossa, että koronavirus on muuntunut vuodesta 2020 useita kertoja. Sen nykyinen variantti, Omikron, pyyhkäisi Suomen läpi aiheuttamatta sen enempää kuolemia, kuin alkuperäinen ärhäkämpi virus. Tukitoimien epäselvyydet johtuivat pääosin viranomaistoiminnasta, vaikka osin Valtioneuvoston reagointia kiiteltiin ripeäksi. Mikäli tukia joudutaan tulevaisuudessa jakamaan, pitäisi hakuprosessin organisoinnin olla jo nopeampaa.

7 LÄHTEET

A Review of Coronavirus Disease. (13.3.2020).

<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s12098-020-03263-6.pdf>

Aaltonen, R.;& Anttila, L. (2020). Koronaviruksen vaikutukset logistiikkayritysten toimintaan.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/354867/Anttila_Lassi%2c%20Aaltonen_Rami.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Aamulehti. (5.6.2020). *Ruotsi joutui nöyryyttävään tilanteeseen – ”Koronahylkiön” asema mutkistaa Suomen rajaratkaisua.* <https://www.uusisuomi.fi/uutiset/ruotsi-joutui-noyryyttavaan-tilanteeseen-koronahylkion-asema-mutkistaa-suomen-rajaratkaisua/6f94cab8-90e9-4ed5-ab0c-d03b3e6e9f58>

Ahlstrom Capital Oyj. (26.8.2021). *Ahlström Capital myy Destian Colas SA:lle.*

<https://www.ahlstromcapital.com/sites/default/files/pressreleases/AC%20tiedote%20FI%20FINAL%2026082021.pdf>

Alma Talent. (i.a. -a). *Nettovelkaantumisaste.*

<https://www.almatalent.fi/tunnuslukuopas/vakavaraisuus/nettovelkaantumisaste-prosentti-net-gearing/>

Alma Talent. (i.a. -b). *Omavaraisuusaste.*

<https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/vakavaraisuus/omavaraisuusaste-prosentti>

Alma Talent. (i.a. -c). *Tunnuslukuopas.* <https://www.almatalent.fi/tunnuslukuopas/>

Business Finland. (19.8.2020).

<https://www.businessfinland.fi/ajankohtaista/uutiset/tiedotteet/2020/hairiotilannera-hoituksen-rahoituspaatokset-loppusuoralla--kaupan-alaa-teollisuutta-seka-matkailu--ja-ravintola-alaa-rahoitettu-eniten>

Business Finland. (2021). *Tulokset ja vaikutukset vuodesta 2020*.

<https://www.businessfinland.fi/493ff6/globalassets/julkaisut/Business-Finland-tulosjulkistusmateriaali-2021.pdf>

Calleja, M. (2020). *Korona, virus joka mullisti maailman*. Helsinki: OPPIAN.

Destia. (2020). *Vuosikertomus 2020*. https://www.destia.fi/media/vuosiraportointi-2020/destia_vuosikertomus_2020_fin.pdf

Destia. (2021). <https://www.destia.fi/uutishuone/tiedotteet/destian-tilinpaatos-ja-vuosikertomus-vuodelta-2020-julkaistu.html>

ELY-keskus. (2020). *Yritystoiminta-aiheiset tiedotteet kokonaan*. <https://www.ely-keskus.fi/yritystoiminta-aiheiset-tiedotteet-kokonaan>

ELY-keskus. (18.6.2021). *Tarkastus ELY-keskusten koronatuista on valmistunut*.

https://www.ely-keskus.fi/-/tarkastus-ely-keskusten-koronatuista-on-valmistunut?inheritRedirect=true&redirect=%2Fsearch%3F_com_liferay_portal_search_web_search_bar_portlet_SearchBarPortlet_INSTANCE_elySearch_formDate%3D1639647465985%26_com_liferay_portal_

ePressi.com. (23.3.2020). *Päivittäistavaramyymälärekisteri 2020*.

<https://www.epressi.com/tiedotteet/kauppa/paivittaistavaramyymalarekisteri-2020.html>

Exit- ja jälleenrakennustyöryhmä. (2020). *Koronakriisin vaikutukset ja suunnitelma epidemian hallinnaksi hybridistrategiaksi*. Helsinki: Valtioneuvosto.

Financial Times. (2020). <https://www.ft.com/content/691390ca-53d9-11ea-90ad-25e377c0ee1f>

Finder.fi. (2021a). <https://www.finder.fi/IT-konsultointi+IT-palvelut/Wolt+Enterprises+Oy/Helsinki/yhteystiedot/3036929>

Finder.fi. (2021b). <https://www.finder.fi/Holding-yhti%C3%B6/Burger-In+Oy/Turku/yhteystiedot/1092953>

Finder.fi. (2021c). *Finder.fi*.
<https://www.finder.fi/Pitopalvelu/Katri+Antell+Oy/Oulu/yhteystiedot/261861>

Finder.fi. (2021d).
<https://www.finder.fi/Tilitoimisto/Lakeus+Tilitoimisto+Oy/Sein%C3%A4joki/yhteystiedot/2884071>

Finnvera. (i.a.). *Tietoa Finnverasta*. Finnvera lyhyesti:
<https://www.finnvera.fi/finnvera/tietoa-finnverasta>

Finnvera. (2021a). *Ajankohtaista yrityksille*. <https://www.finnvera.fi/kasvu/ajankohtaista-yrityksille>

Finnvera. (23.2.2021b). *Finnvera-konsernin toimintakertomus ja tilinpäätös*.
<https://www.finnvera.fi/file-download/download/public/5817>

Finnvera. (23.2.2021c). *Käyttöpääomailaina koronaviruksen aiheuttamiin rahoitustarpeisiin*.
<https://www.finnvera.fi/tuotteet/lainat/kayttopaaomailaina-koronaviruksen-aiheuttamiin-rahoitustarpeisiin>

Helsinki Graduate School of Economics. (2020a).
<https://www.helsinki.fi/corona/yrittajat-ja-julkinen-sektori-koronaviruksessa/>

Helsinki Graduate School of Economics. (7.4.2020b).

<https://www.helsinkigse.fi/covid19-report-fi/talouspolitiikka-koronakriisin-alkuvaiheessa/>

Helsinki Graduate School of Economics. (14.4.2020c).

<https://www.helsinkigse.fi/news/helsinki-gsen-tilannehuone-alkaa-julkaista-joka-viikko-raportin-koronan-vaikutuksista/>

Hesburger. (2020). [https://www.hesburger.fi/hesburger-](https://www.hesburger.fi/hesburger-yrityksena/liiketoiminta/organisaatio-ja-tunnusluvut)

[yrityksena/liiketoiminta/organisaatio-ja-tunnusluvut](https://www.hesburger.fi/hesburger-yrityksena/liiketoiminta/organisaatio-ja-tunnusluvut)

Järvinen, E.; Jyllilä, S., & Janhunen, J. (13.5.2021a). Koronakyselyn tulokset. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

Kasvurahoitus. (22.10.2020). *Yksinyrittäjien 2000 euron korona-avustus ("koronatuki")*.

<https://www.kasvurahoitus.fi/korona-opas/yksinyrittäjäen-koronatuki-ohje/>

Kauppaan liitto. (i.a.). *Toimialat*. <https://kauppa.fi/kaupan-ala/toimialat/>

Kauppalehti. (13.2.2019). <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/asiakkaat-valitsivat-vuoden-toimiston/98af6682-a478-4761-871e-b356f949fddf>

Kauppalehti. (2. 3 2021a). *Antell ehti jo lomauttaa henkilöstöravintoloistaan kaikki työntekijät, mutta hallituksen sulkupäätös olikin vielä epäselvä: "Korona on jo tappanut meiltä 30 ravintolaa"*. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/antell-ehti-jo-lomauttaa-henkilostoravintoloistaan-kaikki-tyontekijat-mutta-hallituksen-sulkupaatos-olikin-viela-epaselva-korona-on-jo-tappanut-meilta-30-ravintolaa/806dcd37-199f-4417-8327-ecfd7a41118e>

Kauppalehti. (23.10.2021b). *Business Finland karhuu yrityksiltä takaisin koronatukia yli 2 miljoonaa euroa – "On oletettavaa että takaisinperintöjen määrä kasvaa vielä"*. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/business-finland-karhuu-yrityksilta-takaisin-koronatukia-yli-2-miljoonaa-euroa-on-oletettavaa-etta-takaisinperintojen-maara-kasvaa-viela/efded385-2784-4a79-808f-6b845fca1314>

Kauppalehti. (18.10.2021c). *Tässä koronatukea saaneet, miljoonatulojen tehneet it-yrietykset*. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/tassa-koronatukea-saaneet-miljoonatulojen-tehneet-it-yrietykset/74de4614-2250-4c47-ab2e-9e5f5e09281d>

Kesko. (2021a). <https://www.kesko.fi/media/uutiset-ja-tiedotteet/porssitiedotteet/2021/keskon-tilinpaatostiedote-1.1.-31.12.2020-ennatystulos-vuonna-2020/#:~:text=kohden%20kasvoivat%20vertailukaudesta.-,LIIKEVAIHTO,-JA%20TULOS%20Tammi>

Kesko. (3.2.2021b). <https://www.kesko.fi/contentassets/e24ea7e14e364ab18923626b85012f7f/kesko-q4-2020-tilinpaatostiedote-pdf.pdf>

Kirjanpitoasetus 1997/1339. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971339>

Laki ravitsemisyrietysten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä 403/2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200403>

Laki yrietysten määräaikaisesta kustannustuesta 508/2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200508>

Lehto Group Oyj. (2021a). *Vuosikertomus 2020*. https://lehto.fi/wp-content/uploads/2021/03/Lehto-Group-Oyj_Vuosikertomus_2020-FINAL-web.pdf

Lehto Group Oyj. (2021b). Tilinpäätös 2020. https://lehto.fi/wp-content/uploads/2021/03/Lehto-Group-Oyj-Tilinpa%CC%88a%CC%88to%CC%88s-2020_Final.pdf

Lääkärilehti. (10.11.2020). *Pfizerin koronarokote on läpimurto myös rokoteteknologiassa*. <https://www.laakarilehti.fi/ajassa/ajankohtaista/pfizerin-koronarokote-on-lapimurto-myo-s-rokoteteknologiassa/>

- Lääkärilehti.* (18.1.2021). *Koronan brittivarianttien etsintää laajennetaan koko maahan.*
<https://www.laakarilehti.fi/ajassa/ajankohtaista/koronan-brittivarianttien-etsintaa-laajennetaan-koko-maahan/>
- Mölsä, S. (20.1.2021). Korona ei romahduttanut rakentamista – kevään uhkakuvat eivät toteutuneet. *Rakennuslehti.*: <https://www.rakennuslehti.fi/2021/01/korona-ei-romahduttanut-rakentamista-kevaan-uhkakuvat-eivat-toteutuneet/>
- Osakeyhtiölaki 624/2006. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624#O5L20>
- Pitkänen, N. (2020). Koronaviruksen vaikutus kuluttajien ostokäyttäytymiseen. Helsinki.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/349255/ONT_raportti.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- PTY. (23.3.2021). <https://www.pty.fi/paeivittaeistavarakaupan-myynti-ja-markkinaosuudet-2020/>
- PwC. (2016). <https://www.pwc.fi/fi/ifrs-julkaisut/tiedostot/in-depth-ifrs-16-vuokrasopimuksissa-022016.pdf>
- Päivittäistavarakauppa ry. (2020). <https://www.pty.fi/kaupan-toiminta/paivittaistavaramarkkinat/>
- Päivittäistavarakauppa ry. (18.6.2021). *Päivittäistavarakaupan myynti ja markkinaosuudet 2020.* <https://www.pty.fi/paeivittaeistavarakaupan-myynti-ja-markkinaosuudet-2020/>
- Rakennusteollisuus. (23.3.2020). *Yleisohjeita rakennusalan yrityksiin koronaepidemiaan liittyen.* <https://www.rakennusteollisuus.fi/korona-yleisohje>
- Salmi, I. (2012). *Mitä tilinpäätös kertoo?* Helsinki: EDITA.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (22.4.2020). <https://stm.fi/-/stm-n-ja-thl-n-tilannekatsaus-epidemia-on-hidastunut-voimakkaasti-suomessa>

Talouselämä. (2021). <https://www.talouselama.fi/te500>

Tartuntatautilaki 400/2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200400>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (19.8.2020a).

<https://thl.fi/documents/533963/5860112/COVID-19-epidemiaan+hybridistrategian+seuranta++%E2%80%93+tilannearvioraportti+19.8.2020+.pdf/2ca6ef78-434f-a455-f589-488c94f75f94?t=1597906532990>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (10.9.2020b). <https://stm.fi/-/stm-n-ja-thl-n-tilannekatsaus-epidemia-on-hidastunut-voimakkaasti-suomessa>

Tilastokeskus. (2020a). *Suomen virallinen tilasto (SVT)*.

https://www.stat.fi/til/alyr/2020/alyr_2020_2021-12-16_tie_001_fi.html

Tilastokeskus. (27.3.2020b). *Kuluttajien luottamus 2020, maaliskuu*.

<https://www.stat.fi/til/kbar/2020/03/index.html>

Tilastokeskus. (16.12.2021a). *Alueellinen yritystoimintatilasto 2020*.

https://www.stat.fi/til/alyr/2020/alyr_2020_2021-12-16_fi.pdf

Tilastokeskus. (16.12.2021b). *Toimipaikkojen tuotannon bruttoarvo supistui vuonna 2020*. https://www.stat.fi/til/alyr/2020/alyr_2020_2021-12-16_tie_001_fi.html

Tivi. (17.5.2020). <https://www.tivi.fi/uutiset/wolt-kerasi-100-miljoonaa-euroa-lisaa-rahaa-varautuu-pitkakestoiseen-kriisiin/f4f60363-da82-4742-a9f3-cefe15be83fb>

Työ- ja elinkeinoministeriö. (2020). <https://tem.fi/koronavirus/toimintaohjeita-yrityksille>

Työ- ja elinkeinoministeriö. (17.6.2021). *Sisäinen tarkastus 2021 - ELY-keskusten*

rahoitusmenettelyt yrityksille koronaviruksen aiheuttamassa poikkeustilanteessa.

[https://tem.fi/documents/1410877/71646951/ELY-](https://tem.fi/documents/1410877/71646951/ELY-keskusten+avustukset+yritysten+kehitt%C3%A4mishankkeisiin+(koronatuuet).pdf/0f10e094-4e0e-4cb0-8c09-d0080269d2a4/ELY-)

[keskusten+avustukset+yritysten+kehitt%C3%A4mishankkeisiin+\(koronatuuet\).pdf/0f10e094-4e0e-4cb0-8c09-d0080269d2a4/ELY-](https://tem.fi/documents/1410877/71646951/ELY-keskusten+avustukset+yritysten+kehitt%C3%A4mishankkeisiin+(koronatuuet).pdf/0f10e094-4e0e-4cb0-8c09-d0080269d2a4/ELY-)

keskusten+avustukset+yrittysten+kehitt%C3%A4mishankkeisiin+(koronatuett).pdf
?t=1624013273301

Valtiokonttori. (2020a). <https://www.valtiokonttori.fi/yleinen/usein-kysyttya-yrittysten-kustannustuesta-1-hakukierros/#Yleista>

Valtiokonttori. (2020b). <https://www.valtiokonttori.fi/palvelut/korvaus-ja-vahinkopalvelut/yrittysten-kustannustuki-toinen-hakukierros/>

Valtioneuvosto. (27.2.2020a). <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-sai-laajan-katsauksen-koronavirustilanteesta-ja-paatti-lisakoordinaatiosta>

Valtioneuvosto. (16.3.2020b). <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi>

Valtioneuvosto. (16.3.2020c). <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/suomen-rajaliikennetta-aletaan-rajoittaa-elakkeella-olevia-rajavartijoita-ja-poliiseja-voidaan-kutsua-toihin>

Valtioneuvosto. (20.3.2020d). *Hallitus esittää laajoja taloustoimia koronavirusepidemian haittojen minimoimiseksi.* <https://vnk.fi/documents/10616/21411573/Korona-info-20-03-2020.pdf/19f65c5a-bcd4-9d2e-bf9d-ff6ed0f06c5e?version=1.0&download=true&t=1584699754000>

Valtioneuvosto. (24.3.2020e). *Ravintolat sulkeutuvat asiakkailta, ruokaa voi kuitenkin tilata ja noutaa.* <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/ravintolat-sulkeutuvat-asiakkailta-ruokaa-voi-kuitenkin-tilata-ja-noutaa>

Valtioneuvosto. (28.3.2020f). *Liikkumisrajoitukset Uudellemaalle 28. maaliskuuta .* <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/liikkumisrajoitukset-uudellemaalle-voimaan-28-maaliskuuta-2020-klo-00-00>

Valtioneuvosto. (3.4.2020g). *Hallitus tukee yrityksiä koronavirustilanteessa - uusi rahoitusohjelma keskisuurille yrityksille.* <https://valtioneuvosto.fi/>

/1410877/hallitus-tukee-yrityksia-koronavirustilanteessa-uusi-rahoitusohjelma-keskisuurille-yrityksille

Valtioneuvosto. (8.4.2020h). *Hallitus päätti vuoden 2020 toisesta*

lisätalousarvioesityksestä sekä julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2021–2024. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-paatti-vuoden-2020-toisesta-lisatalousarvioesityksesta-seka-julkisen-talouden-suunnitelmasta-vuosille-2021-2024>

Valtioneuvosto. (15.4.2020i). *Koronavirus iskee lujaa Suomen talouteen.*

<https://valtioneuvosto.fi/-/10623/koronavirus-iskee-lujaa-suomen-talouteen>

Valtioneuvosto. (15.4.2020j). *Hallitus antoi kumoamisasetuksen - Uudenmaan*

liikkumisrajoitukset päättyvät. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-antoi-kumoamisasetuksen-uudenmaan-liikkumisrajoitukset-paattyivat>

Valtioneuvosto. (16.4.2020k).

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162181/VM_2020_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Valtioneuvosto. (23.4.2020l). *Finnveran rahoitusvaltuuksia korotetaan koronaviruksen*

vuoksi – lisärahoitusta 10 miljardia euroa. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/finnveran-rahoitusvaltuuksia-korotetaan-koronaviruksen-vuoksi-lisarahoitusta-10-miljardia-euroa>

Valtioneuvosto. (4.5.2020m). *Hallitus linjasi suunnitelmasta koronakriisin hallinnan hybridistrategiaksi ja rajoitusten vaiheittaisesta purkamisesta.*

<https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-linjasi-suunnitelmasta-koronakriisin-hallinnan-hybridistrategiaksi-ja-rajoitusten-vaiheittaisesta-purkamisesta>

Valtioneuvosto. (6.5.2020n). *Ravintoloille tukea uudelleentyöllistämiseen ja hyvitystä*

toiminnan rajoittamisesta. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/ravintoloille-tukea-uudelleentyollistamiseen-ja-hyvitysta-toiminnan-rajoittamisesta>

Valtioneuvosto. (11.6.2020o). *Lähi­matkailun rajoituksia puretaan osittain, ulkorajoilla rajoitukset pysyvät ennallaan*. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/lahimat­kailun-rajoituksia-puretaan-osittain-ulkorajoilla-rajoitukset-pysyvat-ennallaan>

Valtioneuvosto. (15.6.2020p). <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/valmiuslain-mukaisten-toimivaltuuksien-kaytosta-luovutaan-poikkeusolot-paattyyvat-tiistaina-16-kesakuuta>

Valtioneuvosto. (31.7.2020q). <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/koronavirusrajoitusten-tilanne-muuttuu-1.8.-alkaen>

Valtioneuvosto. (6.8.2020r). <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/uusien-koronavirustartuntojen-maara-on-jonkin-verran-kasvanut>

Valtioneuvosto. (2022a). https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/tilannekatsaukset?p_p_id=com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_W6n1KszsLrkE&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPub

Valtioneuvosto. (2022b). <https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/rajoitukset-ja-suositukset>

Valtioneuvoston asetus valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöön­otosta 145/2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200145>

Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista 1048/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20181048>

Valtiovarainministeriö. (16.4.2020a). *Taloudellinen katsaus. Kevät 2020*. Helsinki: Valtiovarainministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162181/VM_2020_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Valtiovarainministeriö. (10.9.2020b).

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162424/VM_2020_63.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vilkkumaa, M. (2010). Yrityksen menestyksen mittarit. Helsinki: InPrint.

World Health Organization. (11.3.2020a). <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>

World Health Organization. (29.6.2020b). *Listing of WHO's response to COVID-19.*

<https://www.who.int/news/item/29-06-2020-covidtimeline>

Yarmol-Matusiak, E. y. (7.1.2021). *Scandinavian Journal of Public Health.* (E. C.

Yarmol-Matusiak, Toimittaja) Noudettu osoitteesta

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1403494820980264>

YITj. (2021). *Vuosikatsaus 2020.* https://www.yitgroup.com/siteassets/investors/annual-reports/2020/yit_vuosikatsaus_2020_fi.pdf

YLE. (4.2.2020). <https://yle.fi/uutiset/3-11181717>

YLE. (29.8.2021). *Yli tuhat ravintolaa on määrätty maksamaan koronatukia takaisin valtiolle – niistä ainakin sata päätty ulosottoon, arvioi viranomaisen.*

<https://yle.fi/uutiset/3-12071649>

Yrittäjät.fi. (31.3.2020). *Yksinyrittäjille 2000 euron koronatuki - haku avautuu mahdollisimman pian (Yrittäjät.fi, 2020).*

<https://www.yrittajat.fi/uutiset/yksinyrittäjille-2000-euron-koronatuki-haku-avautuu-mahdollisimman-pian/>